

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM
Masterprogrammet i mänskliga rättigheter

EXAMENSARBETE
Masteruppsats 30 HP
VT- 2020

The Chinese way of a free lunch?

En analys av sino-afrikanska förbindelser och mänskliga
rättigheter i afrikanska stater

Felicia Njie Sjögren

Handledare: Kjell-Åke Nordquist

Enskilda Högskolan Stockholm

Stort tack till Kjell-Åke Nordquist för all vägledning under studiens gång.

Abstract

China's relations with African states have attracted much attention in recent years. Between the 1990s and today, China has developed into one of the most important players in the world system. During this period China has also grown to be the largest trading partner for all African states. There are diverging opinions as to whether China, in pursuit of natural resources, is taking advantage of the need for investments and infrastructure in African states, or if they are enabling possibilities of realistic and equitable development in African states. This study examines the compatibility of Sino-African trade with African guidelines for pan-African ownership, sustainable development, and human rights, by analyzing the African Union Agenda 2063 and the African Charter of Human and People's Rights.

Engelsk titel

The Chinese way of a free lunch? - An analysis of Sino-African relations and human rights in African states

Nyckelord

Sino-afrikanska förbindelser; världssystemteori; Agenda 2063; Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter; "resources for infrastructure".

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Disposition	8
1.3 Val av fall och avgränsning	9
2. Metodologi och insamling av data	9
2.1 Metod	9
2.2 Material	10
2.2.1 “Sino-afrikanska förbindelser”	11
2.2.2 FOCAC	11
3. Tidigare forskning	12
3.1 Positiva argument om sino-afrikanska förbindelser	12
3.2 Kritiska synpunkter på sino-afrikanska förbindelser	15
4. Teoretiskt ramverk	17
4.1 Världssystemteori	17
4.2 Geopolitiska maktskiften i världssystemet	19
4.3 Postkolonial teori	21
5. Agenda 2063 och den Afrikanska stadgan	22
5.1 Agenda 2063	22
5.1.1 Mål 1 och 2	22
5.1.2 Mål 3 och 4	24
5.1.3 Mål 7	25
5.2 Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter	25
5.2.1 Artikel 20	26
5.2.2 Artikel 21	27
5.2.3 Artikel 23	28
6. Exemplet Gambia	28
6.1 Strategisk handelspartner	29
6.2 Kinesiska fiskmjölsfabriker	30
7. Analys	34
7.1 Sino-afrikanska förbindelser och världssystemteori	34

7.2 Sino-afrikanska förbindelser och Agenda 2063	38
7.3 Sino-afrikanska förbindelser och mänskliga rättigheter	40
7.4 Resultat och slutsats	44
8. Avslutning	46
9. Bibliografi	48
9.1 Tryckta källor	48
9.2 Elektroniska källor	51
9.3 Rapporter	54

1. Inledning

Well, our view is that over the long run, investments in Africa should be sustainable and for the benefit of the African people. It is easy – and we saw that during colonial times – it is easy to come in, take out natural resources, pay off leaders, and leave. And when you leave, you don't leave much behind for the people who are there. You don't improve the standard of living. You don't create a ladder of opportunity. We don't want to see a new colonialism in Africa. We want, when people come to Africa and make investments, we want them to do well, but we also want them to do good. We don't want them to undermine good governance. We don't want them to basically deal with just the top elites and, frankly, too often pay for their concessions or their opportunities to invest (U.S. Department of State, 2011).

Kinas närvaro i afrikanska stater har väckt mycket uppmärksamhet sedan de ekonomiska anknytningarna mellan Kina och afrikanska aktörer blev starkare på 1990-talet (Wang och Elliot 2014, 1012). Under denna period fram till idag har Kina utvecklats till att bli en av de mest betydande aktörerna i världssystemet, och den största handelspartnern för samtliga afrikanska stater (Addis och Zuping 2018, 362). Detta faktum har öppnat upp för debatt om huruvida Kina är en ny neokolonial aktör eller en samarbetspartner för socioekonomisk utveckling afrikanska stater. Många forskare hävdar att det fortfarande är svårt att veta om Kinas involvering i afrikanska stater kommer att resultera i positiva syd-sydrelationer eller exploaterande ojämlika utbyten för de afrikanska folken (Fijałkowski 2011, 231; Asongu och Aminkeng 2013, 261; Mohan och Power 2008, 27; Alden 2005; Addis och Zuping 2018, 359). Något som står säkert är dock att Kina konkurrerar om afrikanska naturresurser med västerländska aktörer från både USA och EU (Fijałkowski 2011, 229; Asante 2018, 278).

I debatten om sino-afrikanska förbindelser presenteras positiva argument om ömsesidiga utvecklingsarbeten och utvecklingsprojekt som resulterar i infrastruktur (Addis och Zuping 2018, 357; Asante 2018, 269). Dessa projekt finansieras genom storskaliga investeringar och lån som länderna i fråga förväntas återbetala under en period som generellt sett är längre än de lån som ges av Världsbanken och IMF (Zhao 2014, 1038). Vissa menar därför att Kinas

investeringar är ett hållbart alternativ för afrikansk utveckling, och att de skildrar en realistisk och rättvis uppbyggnad av afrikanska stater. En annan del av debatten belyser en oro över att Kina utnyttjar afrikanska staters behov av investeringar, och att ökade statsskulder kommer försätta kommande generationer i ett neokolonialt stillestånd (Wang och Elliott 2014, 1017). Dessa menar även att Kina underminerar demokrati och mänskliga rättigheter i afrikanska stater, samt att Kinas praxis av icke-transparens bidrar till ökad korruption (Zhao 2014, 1041). Båda dessa konkurrerande perspektiv är för förenklade, och misslyckas med att fånga den komplexa interna och externa dynamiken som formar sino-afrikanska förbindelser idag.

Mellan år 2001 och 2011 ökade Kinas direktinvesteringar i afrikanska stater från 20 miljarder dollar till 120 miljarder dollar. Under denna period gick Kina från att vara en blygsam aktör i afrikansk handel, till att bli den främsta handelspartnern på den afrikanska marknaden (Cheru och Obi 2011, 72). Vid denna tid skapades även den största plattformen för sino-afrikanskt samarbete, "Forum of China-Africa Cooperation" (FOCAC), i syfte att institutionalisera sino-afrikanska förbindelser och föra diplomatiska dialoger om framtida utvecklingsprojekt i afrikanska stater (Asante 2018, 264). FOCAC har beskrivits som ett praktexempel på när länder i syd tar nytta av och hjälper varandra i ekonomisk och politisk utveckling. FOCAC har även beskrivits som en strategisk arena för Kina att expandera sitt geopolitiska inflytande, och retoriken om syd-sydsamarbeten har anklagats för att dölja det ojämna maktförhållandet som är ett faktum i sino-afrikanska förbindelser (Asante 2018, 266).

Genom att framställa relationer mellan Kina och afrikanska stater som pragmatiska syd-sydsamarbeten har sino-afrikanska förbindelser beskrivits som ett mer realistiskt alternativ än västerländska motsvarigheter. Kina har varit attraktiv för många afrikanska beslutsfattare som känt en brist på engagemang från aktörer i väst, och som idag är aktsamma med att återupprepa gamla koloniala mönster (Cheru och Obi 2011, 74). Ett samtida exempel på ett sådant fall är Kinas relationer med Gambia. Som en av de största knutpunkterna för handel under kolonialtiden har Gambia en lång historik av ojämlika utbyten med länder i väst. I ett initiativ till att återuppbygga landets ekonomi skrev den gambiska regeringen på nya diplomatiska avtal med

Kina år 2016. Detta var till följd av migrationskrisen år 2015, i vilken gambiska migranter emigrerade över medelhavet i högre utsträckning än alla andra afrikanska stater (Hall 2018, 3). Under denna tid uttryckte Gambia ett missnöje över EU:s brist på ekonomiskt stöd, vilket var en bidragande faktor till att partnerskapet med Kina var eftertraktat och välkommet (Salik 2019, 2). Kinas förbindelser till Gambia är ett tydligt exempel på sino-afrikanska förbindelser som skapats som ett komplement till västerländska aktörer, vilka i sin tur misslyckats att bidra till socioekonomisk utveckling i afrikanska stater (Addis och Zuping 2018, 363).

Även om behovet av utländska investeringar är stor idag så finns det en inneboende strävan av egen panafrikansk utveckling i afrikanska stater. I Afrikanska Unionens handlingsplan Agenda 2063 formuleras denna strävan i form av riktlinjer och hållbarhetsmål, för att vid år 2063 uppnå mål om panafrikanska ägandeskap, demokrati och mänskliga rättigheter. Med ökade förbindelser mellan Kina och Afrikanska Unionen kan det dock vara svårt att förstå förenligheten mellan sino-afrikanska förbindelser och de hållbarhetsmål som formuleras i Agenda 2063. Ännu finns det ingen bindande plan för hur panafrikansk utveckling och mänskliga rättigheter ska kunna integreras in i sino-afrikanska handelsavtal. Det återstår således att se huruvida relationerna med Kina kan utvecklas till de afrikanska staternas fördel, eller om sino-afrikanska förbindelser resulterar i nya fall av neokoloniala utbyten.

1.1 Syfte och frågeställningar

Som ett bidrag till den människorättsliga litteraturen syftar denna studie att söka svar på förenligheten mellan sino-afrikanska förbindelser, Agenda 2063 och den Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter. För att ge sino-afrikanska förbindelser en teoretisk relevans kommer förbindelserna mellan Kina och afrikanska stater att studeras i ljuset av Immanuel Wallersteins världssystemteori (1974a; 1974b).

Världssystemet, så som Wallerstein beskriver det, är den globala världsordningen som vi lever i idag. Den största beroendeställningen i världsordningen är den mellan de rikaste och fattigaste

länderna i världen. På grund av vår tids snabba globalisering har länder *mellan* de rikaste och fattigaste börjat få större inflytande (Wallerstein 1974a, 401; 2015, 272). Kina är ett sådant land; som har gynnats av globaliserade handelskedjor och under de senaste 20 åren utvecklats ekonomiskt med enorma marginaler (Grell-Brisk 2017, 2). Trots att globaliseringen har snabbat på den ekonomiska utvecklingen i många länder så är utbytet mellan rikare och fattigare länder ofta ojämnt och exploaterande. Det försätter fortfarande fattigare länder i utvecklingsmässiga stillestånd (Wallerstein 2015, 272). I detta avseende är det av intresse att förstå hur förbindelserna mellan Kina och afrikanska stater ser ut i förhållande till hållbar utveckling, och hur mänskliga rättigheter respekteras i sino-afrikanska relationer.

Sino-afrikanska förbindelser är mångsidiga och ämnet kan forskas på från många olika synvinklar. För att uppnå denna studies artikulera syfte kommer undersökningen att fokusera på nedanstående frågor.

1. Hur framträder sino-afrikanska förbindelser i teorin om världssystemet?
2. Hur förenliga är sino-afrikanska förbindelser med afrikanska hållbarhetsmål och mänskliga rättigheter?

Utöver ovanstående frågor kommer studien dessutom att pröva applicerbarheten av Wallersteins världssystemteori idag.

1.2 Disposition

Efter att ha presenterat bakgrunden till sino-afrikanska förbindelser samt studiens syfte och frågeställningar, så presenteras studiens valda metod och material. Efter detta följer en översikt av tidigare studier. Detta kapitel ämnar att ge läsaren en djupare förståelse i ämnet. Sedan presenteras en teoretisk litteraturoversikt. I detta kapitel presenteras Wallersteins världssystemteori, och postkolonial teori. Postkolonial teori inkluderas i det teoretiska ramverket på grund av Afrikas koloniala historia och postkolonialismens inneboende närvaro i afrikanska stater. Studiens metod, material och tidigare studier presenteras innan det teoretiska avsnittet för att förtydliga för läsaren vilket material det teoretiska ramverket kommer att appliceras på.

Därefter följer två beskrivande kapitel. Det första kapitlet presenterar de afrikanska hållbarhetsmålen i Agenda 2063, och den Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter. Det andra kapitlet presenterar Gambia som ett empiriskt exempel. Detta fall demonstrerar hur sino-afrikanska förbindelser kan se ut i praktiken. Detta följs av ett kapitel med en genomgående analys. Denna delas upp i tre avsnitt och summerar analysens resultat. Uppsatsen avslutas därefter med en sammanfattning och ger förslag på framtida forskning.

1.3 Val av fall och avgränsning

Inom ramen för studiens valda ämne avgränsar sig undersökningen till en tidsperiod mellan 1990-talet till nutid. Under denna tidsperiod stärkte Kina sin ställning i världssystemet och de sino-afrikanska förbindelserna blev starkare (Grell-Brisk 2017, 6; Wang och Elliot 2014, 1012). Studien undersöker enbart internationella hållbarhetsmål och människorättsdokument som är relevanta för Afrika i sin helhet och har valt Gambia som empiriskt fall. Efter flera år av autokratiskt styre, och den efterföljande migrationskrisen år 2015, tecknade Gambia diplomatiska avtal med Kina som ett sätt återuppbygga sin ekonomi (Li 2017). Gambia är därför ett relevant samtida exempel på hur sino-afrikanska förbindelser kan skildras empiriskt. Djupdykningen i Gambia fokuserar på hur avtalen med Kina påverkat Gambiska samhällen i förhållande till naturresurser, infrastruktur, arbetstillfällen och socioekonomiska rättigheter.

2. Metodologi och insamling av data

2.1 Metod

Denna studie har utförts med en medvetenhet om att forskning av politisk karaktär behöver utföras med ett kritiskt öga. Det är viktigt att ta hänsyn till vilka typer av källor som används i studien, kanske särskilt i studier om icke-demokratiska länder så som Kina och Gambia. I datainsamlingen har det därför varit en viktig aspekt att granska materialet kritiskt och selektivt för att hålla källorna så neutrala som möjligt (Bryman 2016, 553).

I och med dess jämförande och djupdykande karaktär kan analysen i denna undersökning klassas som en komparativ fallstudie. Fallstudier innefattar detaljerade och ingående analyser av ett specifikt fall (Bryman 2016, 60). I denna studie ligger jämförelsen mellan Kina och afrikanska stater i sin helhet, med en djupdykning i Gambia som specifikt empiriskt fall. Fördelen med fallstudier är att de går att utföra genom en rad olika metoder och att de öppnar upp för en detaljerad analys av ett specifikt fenomen. Fallstudier bidrar även till en välbalanserad blandning mellan teoretisk och evidensbaserad data (Halperin och Heath 2017, 217). Det finns dock vissa begränsningar i att djupdyka i specifika fall, exempelvis kan det vara svårt att motivera en fallstudies generaliserbarhet eftersom de utförs i en specifik kontext. Av denna anledning kan studiens resultat kan enbart förknippas med kontexten i fråga (ibid.).

2.2 Material

Afrikanska Unionens handlingsplan Agenda 2063 belyser de befintliga afrikanska hållbarhetsmålen tillsammans med ett strategiskt ramverk för panafrikansk utveckling och mänskliga rättigheter. Agenda 2063 används som underlag i undersökningen för att ge ett tydligare perspektiv i hur sino-afrikanska förbindelser är förenliga med internationella hållbarhetsmål.

Informationen om Gambias utrikespolitiska relationer är begränsad på grund av tidigare beslutsfattare och brist på officiell dokumentation (Jang 2018, 7). Under den f.d. presidenten Yahya Jammehs autokratiska administration undanhölls illavarslande information om regeringen, och mitt i hans landsflykt år 2017 brändes en stor mängd dokument om vad som tros vara dolda mord, tortyr och illegala affärer (Jang 2018, 7; BBC News, 2017). På grund av bristen på dokumenterat material består en del av materialet om Gambia av en blandning av nationella och internationella nyhetsartiklar, samt studier och rapporter som samtliga behandlar Gambias förbindelser till Kina under de senaste 5 åren. Även detta material har studerats kritiskt med en medvetenhet om nyhetsartiklars politiska lutningar, och användningen av dessa källor har varit begränsad och selektiv.

Utöver ovanstående material består datan i denna studie av tidigare studier, bl.a. från Nordiska Afrikainstitutet och andra akademiska institut. Dessa artiklar ger en insyn i hur sino-afrikanska relationer har studerats och uppfattats ur akademiska perspektiv. Studien använder sig även av rapporter från Changing Markets Foundation och International Organization for Migration (IOM). Dessa ger en bild av hur socioekonomisk utveckling i afrikanska stater har kartlagts och bedömts av internationella aktörer.

2.2.1 “Sino-afrikanska förbindelser”

Sino-afrikanska förbindelser som begrepp är generaliserande i den mening att begreppet hänvisar till “Kina” och “Afrika” i sin helhet. Begreppet har funnits sedan de internationella relationerna mellan kinesiska och afrikanska aktörer påbörjades, och används för att beskriva både handel och utrikespolitiska avtal mellan dessa parter. Definitionen av sino-afrikanska förbindelser är således mångsidig och det finns ingen konkret specificering av vad begreppet innebär (Asungu och Aminkeng 2013, 261; Asongu 2016, 353). I denna studie betecknar sino-afrikanska förbindelser de ekonomiska, politiska, diplomatiska, och militära relationerna mellan kinesiska och afrikanska aktörer, samt förbindelser mellan Kinesiska staten och Afrikanska Unionen (Kolstad och Wiig 2011, 33-38). Användningen av termerna “väst” och “västvärlden” används i studien som ett samlingsord för västerländska aktörer. Detta omfattar europeiska länder, USA, EU, IMF och Världsbanken, samt FN på grund av dess övergripande toppstyrning från västerländska huvudkontor.

2.2.2 FOCAC

År 2000 skapades den största plattformen för sino-afrikanska förbindelser; Forum of China-Africa Cooperation (FOCAC). Alla beslut som tas om framtida multilaterala projekt sker vid FOCAC:s sammankomster (Afrikanska Unionen, 2020). Sammankomsterna sker var tredje år och främjar politisk dialog, ekonomiskt samarbete och internationell handel. Syftet med FOCAC är att institutionalisera sino-afrikanska förbindelser för att stärka diplomatiska samarbeten. Medlemmarna i FOCAC består av ministrar från ett flertal afrikanska regeringar,

samt från Afrikanska Unionen och Kina. FOCAC:s projekt finansieras till en majoritet av Kina och planeras att utföras i afrikanska stater. Det största initiativet är Kinas infrastrukturprojekt "Belt and Road Initiative" (BRI) som kommer att innefatta 40 av Afrikas 55 länder. Detta projekt kommer att diskuteras vidare i studiens analysdel. Enligt Afrikanska Unionen har FOCAC redan levererat konkreta resultat som varit gynnsamma för Afrika i sin helhet, men det finns fortfarande behov av att anpassa FOCAC de strategiska hållbarhetsmål i Agenda 2063 (ibid.).

3. Tidigare forskning

3.1 Positiva argument om sino-afrikanska förbindelser

Kinas inträde i afrikanska stater har kommit vid en tidpunkt då många afrikanska aktörer engagerat sig i att ta reda på vad som har gått fel i Afrikas utveckling. Trots att många länder har haft starka band med aktörer från Europa och USA har frånvaron av utvecklingsmässiga framsteg varit stor under de senaste 50 åren. Under denna tid har Kinas ekonomiska utveckling imponerat många afrikanska aktörer som hoppas kunna ta lärdom av landets snabba ekonomiska framsteg (Cheru och Obi 2011, 73). Kinas utvecklingsmodell har menats vara pragmatisk och konstruktiv, och realistisk i förhållande till den västerländska modellen. Den har menats främja ekonomiska investeringar istället för ekonomiskt bistånd, och samarbeten istället för ojämlika utbyten.

En del av Kinas utrikespolitik består av att främja diplomatiska relationer mellan länder i syd. Denna dialog har bidragit till att Kina lyckats positionera sig som en motpol mot västerländska aktörer, vilket syns i en stor del av litteraturen. Richard Asante beskriver:

In fact, China's policy towards Africa is based on constructive pragmatism and is both action-oriented and functional, thus it can provide a shield against exploitation by wealthy, industrialized nations and against the negative consequences of globalization; it also offers a realistic alternative to North-South trading patterns that have dominated global trade since the colonial era (Asante 2018, 266).

FN har beskrivit sino-afrikanska förbindelser så som givande syd-sydsamarbeten som är nödvändiga för en global hållbar utveckling (Förenta Nationerna, 2018). I ett utlåtande om relationerna har FN:s generalsekreterare António Guterres beskrivit att förbindelser mellan parterna "... exemplifies the win-win collaboration that is necessary for the future we want (ibid.)." Sino-afrikanska relationer är ett stort steg i möjliggörandet av afrikanskt ägandeskap och utveckling utan västerländsk inblandning, och Kina bistår enbart med nödvändiga och rimliga medel, menar Guterres (Förenta Nationerna, 2018; Cheru och Obi 2011, 73).

Principerna om syd-sydsamarbeten har formulerats utifrån den ekonomiska beroendeteorin "Dependency theory". Till en början användes begreppet av FN som en del av dialogen om de enorma klyftorna mellan nord- och sydländer (Asante 2018, 261-262). Tanken med syd-sydsamarbeten var att ekonomiska relationer utan västerländsk inblandning skulle bidra till en mer demokratisk, jämlik och rättvis världsekonomi (Asante 2018, 261-262). Denna tanke fördjupades ytterligare när det västerländska biståndet till afrikanska stater reducerades vid den globala finanskrisen år 2008. Som en följd betraktades den kinesiska utvecklingsmodellen nu som ett bättre alternativ för länder i syd (Asante 2018, 263). Syd-sydrelationer har sedan dess förespråkats i internationella sammanhang av både Kina, FN och afrikanska stater (Asante 2018, 262-263).

Utvinning av naturresurser är en betydande del av sino-afrikanska förbindelser. Ur ett ekonomiskt perspektiv behöver Kina råmaterial för att kunna upprätthålla en stadig ekonomisk tillväxt. Likaså behöver afrikanska stater handel och långvariga investeringar från utländska aktörer. Detta är en anledning till att sino-afrikanska relationer skildrats som ömsesidiga och neutrala (Zhao 2014, 1034-1035). Dambisa Moyo, en zambisk ekonom, beskriver följande:

China's motives for investing in Africa are actually quite pure. To satisfy China's population and prevent a crisis of legitimacy for their rule, leaders in Beijing need to keep economic growth rates high and continue to bring hundreds of millions of people out of poverty. And to do so, China needs arable land, oil and minerals. Pursuing imperial or colonial ambitions with masses of

impoverished people at home would be wholly irrational and out of sync with China's current strategic thinking. Moreover, the evidence does not support a claim that Africans themselves feel exploited. To the contrary, China's role is broadly welcomed across the continent (ibid.).

Moyo förklarar att det vore rent irrationellt att uppfatta Kina som en kolonial aktör eftersom Kina, liksom de afrikanska staterna, är ett utvecklingsland. Vidare förklarar Amsalu Addis och Zhu Zuping:

“.[T]he criticism that China is invading the continent and practicing neo-colonialism is just a speculation or Sino-phobia. In fact, the Chinese have no gene in their blood to invade Africa and it is crystal clear that, unlike China, the Western world has had an influential history in the African continent (2018, 357).”

Citatet ovan belyser att västerländsk kritik mot sino-afrikanska förbindelser grundar sig i västvärldens rädsla för kinesisk domination på världsmarknaden (ibid.). Eftersom Kina inte har en historik av att kolonialisera afrikanska stater så kan sino-afrikanska relationer gynna båda parter utan att vara exploaterande. Den västerländska kritiken är därav konstruerad utifrån ett etnocentriskt perspektiv. Liknande beskriver Kolstad och Wiig:

The official position of the Chinese government is that its policy toward Africa is based on a more reciprocal model, highlighting mutual benefits and win-win situations, than the traditionally exploitative Western pattern of transactions with Africa (2011, 32).

En till aspekt i sino-afrikanska relationer är att Kina har en policy av icke-inblandning (Zhao 2014, 1036; Addis och Zuping 2018, 357). Denna policy innebär att Kina inte lägger sig i nationell politik eller kräver politiska förutsättningar innan de undertecknar internationella handelsavtal. Policyn har varit välkommen hos många afrikanska aktörer efter flera år av villkorat västerländskt bistånd och specifika krav om miljömedvetenhet, mänskliga rättigheter, transparens och good governance (Zhao 2014, 1034). En viss del av litteraturen menar att policyn för första gången möjliggör afrikanska staters utveckling eftersom den respekterar

staternas suveränitet till samma grad som Kina värnar om sin egna, utan svåruppnåeliga krav (Asongu och Aminkeng 2013, 270).

3.2 Kritiska synpunkter på sino-afrikanska förbindelser

Kinas engagemang i afrikanska stater har inte enbart blivit bemött med beröm. På samma sätt som den positiva bilden av Kinas ofta skapas genom diskurser som betonar skillnaden mellan Kina och forna kolonialmakter, så finns det även litteratur som skildrar av Kina som en hänsynslös auktoritär makt. Exploatering och neokolonialism är fraser som har blivit vanliga i beskrivningar av Kinas roll i afrikanska stater (Zhao 2014, 1039).

Kinas policy om icke-inblandning har kritiserats för att underminera globala försök att tvinga fram transparens och människorättsansvar hos afrikanska stater (ibid.). Kritikerna påpekar att icke-inblandningspolicyn möjliggör för Kina att bedriva handel med regeringar som mottagit sanktioner för systematiska människorättsförtryck och våldshandlingar (Wang och Elliott 2014, 1017). Icke-inblandningspolicyn har väckt frågor om bristen på Kinas moraliska och etiska engagemang. Vissa menar därför att policyn kan bidra till konsekvenser för mänskliga rättigheter i afrikanska stater (Zhao 2014, 1039). Istället för att separera handel och etik bör Kina använda sina investeringar som en morot för att tvinga regeringarna i fråga att upprätthålla och förbättra deras människorättsliga skyldigheter. Ett exempel som diskuterats är relationen mellan Kina och Sudan som inleddes under samma tid som Sudan mottog västerländska sanktioner för utförda folkmord. Detta exempel kommer att diskuteras vidare i studiens analyskapitel. Ett annat exempel är Kinas relationer med Zimbabwe, och den f.d. presidenten Robert Mugabes populistiska parti ZANU-PF. Natascha Menell beskriver:

Zimbabwe demonstrates that a regime can be supported by foreign powers, in the absence of legitimacy, to the detriment of development; China supplied military- grade radio jamming equipment to the ZANU-PF prior to the 2005 elections. The economic support provided by Chinese aid and investment facilitates the maintenance of the ZANU-PF government and its cronies, even as the Zimbabwean economy stagnates (Menell 2010, 53).

En konsekvens av de storskaliga lån som Kina utdelar är att staterna som belånar sig även behöver följa kinesisk praxis av hemligstämplade avtal. Sådan sekretess gör det lättare för Kina att bakom stängda dörrar betala lokal elit, korrupta företag eller maktlystna regeringar. Vissa forskare hävdar dessutom att stater som har tagit lån av Kina har en skyldighet utfärda framtida kontrakt till Kina utan att involvera andra aktörer i konkurrenskraftiga budgivningsprocesser (Zhao 2014, 1041). Av denna anledning har det menats att Kinas brist på transparens är en stor bidragande faktor till ökad korruption.

En del av litteraturen presenterar argument om att Kina bidrar till neokolonialism och exploatering i afrikanska stater (Wang och Elliott 2014: 1017; Jauch 2011, 49; Zhao 2014: 1038). I en undersökning utförd i Angola, Botswana, Ghana, Kenya, Malawi, Namibia, Nigeria, Sydafrika, Zambia, och Zimbabwe fastställdes det att kinesiska fabriker följer neokoloniala mönster i resursutvinning, utnyttjande av arbetskraft, och infrastrukturprojekt (Jauch 2011, 49). Det har hävdats att Kina anskaffar de naturresurser som de behöver för att fortsätta sin ekonomiska utveckling, men att detta görs på bekostnaden av afrikanska stater (Jauch 2011, 52). I slutet av processen kommer afrikanska länder att stagnera och folken kommer inte längre att ha kvar de värdefulla och knappa resurser som de behöver.

En stor del av Kinas engagemang handlar just om att säkra naturresurser. Statliga energiföretag så som China Petrochemical Corp. och China National Petroleum Corp. har enorma investeringar i Afrikas största olje- och gasprojekt i bl.a. Angola och Sudan. Dessa projekt har kritiserats för att öka skuldsättningen i respektive land och för att använda oljeutvinning som en pant vid misslyckad återbetalning. När Kina år 1999 införde ett avverkningsförbud för att stoppa avskogning, efter att det bidragit till jorderosion och allvarliga översvämningar i Kina, så förflyttades en del skogsföretag till att istället avverka skog i Moçambique (Zhao 2014, 1043). I Kongo har Kina, i utbyte mot utbyggda vägar och sjukhus, investerat sig till mer än hälften av landets gruvor med koppar och kobolt som behövs bl.a. vid produktion av mobiltelefoner. Kina har mottagit enorm kritik för projekten i Kongo, då utvinningen har hävdats kräva enorma mängder ström och därför drar ned strömtillförseln till hälften av dess kapacitet i stora delar av

landets provinser (Larrarte och Claudio-Quiroga, 2019). Liknande praktiker har dokumenterats i Zambia och Zimbabwe där staten har tvingats importera ström från Moçambique och Sydafrika (Smith, 2020). Vissa forskare menar därför att Kina utnyttjar de afrikanska ländernas behov av investeringar och finansiering i utbyte mot utvinning av naturresurser, och att detta i längden kommer vara till de afrikanska folkens förlust.

Utöver detta har Kina mottagit kritik för att direktrekrytera kinesisk personal till projekt i afrikanska stater (Zhao 2014, 1043; Jauch 2011, 49-53). Kinesiska arbetsgivare har också anklagats för att bryta mot flera grundläggande konventioner från ILO. Dessa inkluderar rätten att gå med i fackföreningar, förhandla kollektivt, få lika lön och vara fri från diskriminering. Kritikerna hävdar att den industriella utvinningen av naturresurser inte heller genererar tillräckligt många arbetstillfällen överlag för att höja den generella levnadsstandarden i länderna i fråga. Jauch beskriver:

At Chinese companies, no training on health and safety issues is provided—even in countries where this is required by law—and precautionary measures are ignored. [S]ome Chinese employers terminate the employment of female workers once they become pregnant—another violation of basic labor rights. Chinese companies tend to employ African workers for basic tasks at very low pay, while importing Chinese managers and supervisors for the higher-paid positions. (Similar practices were used by the European colonial countries, and by South Africa and Namibia during apartheid.)(Jauch 2011, 53).

4. Teoretiskt ramverk

4.1 Världssystemteori

Immanuel Wallersteins världssystemteori publicerades för första gången år 1974 i artiklarna “The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis” och “Dependence in an Interdependent World: The Limited Possibilities of Transformation within the Capitalist World Economy”. Teorin om världssystemet har influerats

av Wallersteins egna fältarbeten i västafrika och har ansetts vara en av de viktigaste tillskotten till den sociologiska debatten om ekonomisk historia och utvecklingsteori (Vela 2001, 1-2).

Wallerstein betraktade världen i sin helhet som ett kapitalistiskt världssystem. Mest centralt i världssystemteorin är den ekonomiska stratifieringen som reproducerar världssystemets ojämlika utbyten (Wallerstein 1974a, 401; Goldfrank 2000, 168). Världen behöver ekonomisk stratifiering i olika nivåer på grund av frånvaron av ett gemensamt politiskt system, menar Wallerstein (Wallerstein 1974a, 405). Wallerstein urskiljer fem grundläggande koncept i sin teori; kärna, semiperiferi, periferi, handelskedjor och ojämlika utbyten (Wallerstein 1974a, 401; Goldfrank 2000, 168). Kärna, semiperiferi och periferi är de stratifierade grupperna som utgör den hierarkiska ordningen i världssystemet. Handelskedjor och ojämlika utbyten beskriver den ekonomiska kontakten mellan dessa grupper. Koncepten belyser den ojämlika arbets- och resursfördelningen i världssystemet och synliggör relationen mellan dessa.

Stater kan emellanåt utvecklas i de stratifierade grupperna, exempelvis från periferi till semiperiferi, men detta är ovanligt och svårt att åstadkomma (Wallerstein 1974b, 7-8). Världssystemets starkaste beroendeställning gestaltas av Wallerstein i förhållandet mellan kärna och periferi (Wallerstein 1974a, 401). Betydelsen av semiperiferin är strukturellt betydelsefull, men världssystemteorin bygger till största del på det ojämlika maktförhållandet mellan stater i kärnan och periferin.

Marknaden i kärnan är byggd för att gynna statens ekonomiska tillväxt. Staten profiterar på länder i periferin genom kostnadseffektiv arbetskraft och utvinning av råmaterial och naturresurser. Kärnstaterna är både rikast och mäktigast, och ett typiskt karaktärsdrag är att de har en stark kapitalistisk statsmakt. Genom ojämlika utbyten med periferin gynnas kärnstater av att få världssystemets ekonomiska överskott. Utan periferin hade kärnan aldrig kunnat vara överlägset mäktig och framgångsrik i världssystemet.

Stater i periferin saknar ofta både en stark statsmakt och ett etablerat välfärdssystem, och har sedan länge kontrollerats politiskt av andra stater. Perifera stater tenderar att än idag ha svårigheter att upprätthålla demokratiska och stabila politiska system, och drabbas ofta av autokrati och korruption. De exporterar råmaterial och naturresurser till kärnan och semiperiferin, och förlorar allt ekonomiskt kapitalöverskott genom ojämlika utbyten med kärnan. I klassisk världssystemanalys är en stor periferi nödvändig eftersom den exploateras av både kärnan och semiperiferin (Grell-Brisk 2017, 9). Marknaden i periferin skiljer sig från den i kärnländerna i avseende till att den etablerats för att exportera råmaterial, inte för att gynna statens ekonomiska tillväxt (Halsall 1997, 2-3; Wallerstein 1974a, 401).

Till skillnad från många kärnländer har semiperifera länder misslyckats att dominera i internationell handel. Även om semiperiferin är mindre än de andra stratifierade grupperna så förhindrar den världssystemet från att vara binärt vilket gör att den i själva verket är avgörande för världssystemets ekonomiska och politiska stabilitet (Wallerstein 1974a, 401; Wallerstein 1974b, 4; Grell-Brisk 2017, 2). Semiperifera stater kan dra nytta av globala handelskedjor för att undvika att falla tillbaka in i periferin, men gynnas inte tillräckligt mycket av dem för att kvalificeras som kärnstater. Wallerstein beskriver semiperiferin som komplex eftersom den både agerar som perifer zon för kärnstater, samt delvis som en kärnstat för vissa perifera stater (Wallerstein 1974a, 401). I samma mening är semiperiferin både exploaterad och exploaterande (Wallerstein 1974a, 405; Grell-Brisk 2017, 3).

4.2 Geopolitiska maktskiften i världssystemet

Världsordningen idag är betydligt mer transnationell än vad den var år 1974 vid publiceringen av Wallersteins världssystemteori. Det kan därför vara givande att föra en diskussion om hur världssystemteorin kan appliceras i samtida analys.

År 1990 var Kina en perifer stat. Vid denna tid var världens ekonomiska makt koncentrerad till kärnan och västvärlden, semiperiferin var liten och periferin var, så som Wallerstein beskrev det, väldigt stor. Vissa forskare menar att det under denna tid skedde ett globalt ekonomiskt skifte

eftersom det år 2000 fanns fler stater i semiperiferin än vad det fanns i periferin. Kina var ett av de länderna som utvecklades med störst marginaler under denna tid, från att tidigare varit en exploaterad perifer stat till att befinna sig i semiperiferin (Grell-Brisk 2017, 5-6). Kina anses fortfarande vara den snabbast växande aktören i semiperiferin, med en enorm produktionssektor för export till väst men fler miljardärer än USA år 2016. En stor del av dialogen om Kinas snabba tillväxt handlar om huruvida Kina kommer kunna slita sig loss från sin semiperifera status och bli en likvärdig konkurrent till kärnstaterna i Nordamerika och Europa. Mellan 1990-2016 ökade antalet globala företag i semiperiferin med 150 procent (Dunaway och Clelland 2017, 422). År 2016 bedrevs också nästan hälften av världens största företag utanför de västerländska kärnländerna, 35 procent av dem var i semiperiferin. Detta indikerar att världens ekonomiska makt inte längre koncentreras till kärnan (Dunaway och Clelland 2017, 422).

År 2015 kritiserade Wallerstein semiperiferier för att utöva neokolonialism och för att återupprepa kärnans mönster av exploatering av periferin (Wallerstein 2015: 272). Likt många kärnländer är Kina involverad i gränsöverskridande utvecklingsprojekt, storskaliga investeringar och lån, utvinning av naturresurser och beslagtagande av mark (ibid). Kina applicerar även sina egna politiska idéer i periferin, exempelvis med nya utvecklingsmodeller i afrikanska stater. Wallerstein förklarade år 2015 att världssystemets struktur har modifierats av den växande semiperiferin, exempelvis av BRICS-länderna, och att detta i sin tur har försvagat kärnans betydelse i världssystemet. Wallerstein lyfter att kärnans tydliga karaktärsdrag till viss del har suddats ut, samt att semiperiferin idag anammar många av de roller som tidigare tillhörde kärnstaterna. En av de praktiker som Wallerstein hänvisar till är att semiperiferins geopolitiska relationer med periferin blivit alltmer exploaterande (2015, 272). Det har skett ett geopolitiskt skifte i världssystemet, menar Wallerstein, och Kina tillsammans med de övriga BRICS-länderna har varit en stor drivkraft i detta (ibid.).

Trots att kärna och semiperiferi idag innehar fler likheter än vad de tidigare haft så ligger en stor del av semiperiferins makt i att de är mer relaterbara för periferin och inte färgas lika mycket av

en kolonial historia. Kanske innebär detta att vi behöver ändra vår syn på semiperiferier i världssystemet och att vi ibland behöver betrakta dem som "semikärnor" istället?

4.3 Postkolonial teori

Den europeiska kolonialismen har varit en betydande del av Afrikas historia och i även forlandet av världssystemet. Koloniala historier och erfarenheter varierar enormt, och har tagit många olika uttryck och former genom historiens gång (Loomba 2015, 23). Begreppet "kolonialism" bör inskrivas som en av de mest komplexa och traumatiska relationerna i mänsklig historia (Loomba 2015, 19). Beroende på om kolonialismen tagit form av nya bosättningar, plantager, slavhandel, territoriell- eller ekonomisk erövring, så har det koloniala arvet lämnat olika fotavtryck. Av denna anledning bär begreppet "postkolonialism" varierande betydelser runt om i världen, men det är ständigt närvarande i samhällen i vilka kolonialismen är en del av historien (Loomba 2015, 24). Även om den koloniala tiden är förbi så lever de koloniserade folkens ättlingar kvar med det koloniala arvet. Många gånger kan det koloniala arvet genomsyra folks syn på världen och deras relationer med människor från andra delar av världen. I denna mening är postkolonialism inte alltid en vetenskaplig teori utan snarare en inneboende del av samhället. En aspekt som bidrar med en komplexitet till begreppet är prefixet "post", eftersom det hänvisar till en följd eller efterverkan av kolonialismen. Det kan finnas en problematik i att använda begreppet postkolonialism eftersom det koloniala arvet fortfarande är synligt och närvarande. Det är därför viktigt att erkänna den obalans som lämnats kvar i dessa samhällen som ett resultat av tidigare kolonialiseringar (Loomba 2015, 28). Faktum är att många postkoloniala samhällen (i den mening att de numera är självständiga från en annan stat) idag klassificeras som neokoloniala; trots deras självständighet är de fortfarande ekonomiskt beroende av en annan starkare stat (ibid.).

5. Agenda 2063 och den Afrikanska stadgan

5.1 Agenda 2063

Agenda 2063 är Afrikanska Unionens handlingsplan och strategiska ramverk för den politiska och socioekonomiska utvecklingen, samt för utvecklingen av mänskliga rättigheter i afrikanska stater fram till år 2063. Handlingsplanen bygger bland annat på hållbarhetsmål som strävar efter att påskynda genomförandet av tidigare initiativ för ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling och en stark rättsstatsprincip i afrikanska stater.

Agenda 2063 presenterar sju mål för utvecklingen i afrikanska stater fram till år 2063. Nedan presenteras utdrag ur fem stycken hållbarhetsmål som är speciellt intressanta för studiens analys. Dessa mål berör frågor om hållbar utvinning av naturresurser, ekonomiska beroendeställningar, infrastruktur, respekt för den Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter, fred och säkerhet samt ekonomiskt självförsörjande. Dessa frågor kan vara extra relevanta för sino-afrikanska förbindelser i och med att de är relevanta vid utländsk etablering i afrikanska stater överlag.

5.1.1 Mål 1 och 2

Aspiration #1: A prosperous Africa based on inclusive growth and sustainable development

Transformed economies

Africa will continue to be dominant in the global markets on natural resources, including agriculture and the extractives - oil, gas, minerals - but will capture a greater share of the returns from its natural resources and ensure their equitable redistribution to Africa's rapidly expanding population, especially in the initial decades. By 2063 there will be expanded control and ownership of the extractive industries as demonstrated through the establishment of commodity exchanges for all major commodities, and the increased share of firms under African - majority

ownership and control, as well as increased control of mining operations as envisaged under the Africa Mining Vision (2015, 6).

Africa's blue/ ocean economy

Of particular significance are the results from focusing on the contribution of opportunities related to the “blue/ ocean economy” which is expected to gain momentum in 2020. This will lead among other initiatives, to advanced knowledge on marine and aquatic biotechnology to produce new products; and to the establishment of Africa-wide shipping, with African fisheries companies will exploit these resources sustainably for the benefit of Africans and market-led aquaculture (fish farming) will close the supply fully developed waterways and navigable links to landlocked states, thus integrating their markets. African lakes and rivers serving as with the rest of the continent and the world (2015, 8).

Aspiration #2: An integrated continent, politically united, based on the ideals of Pan-Africanism and the vision of Africa's Renaissance.

A United Africa (federal or confederate)

Africa will witness the rekindling of solidarity and unity of purpose that underpinned the struggle for emancipation from slavery, colonialism, apartheid and economic subjugation. By 2020 all remnants of colonialism will have ended and all African territories under occupation fully liberated (2015, 11).

World-class infrastructure criss-crosses Africa

By 2063 the necessary diverse infrastructure (quality and size) will be in place to support Africa's accelerated growth, technological transformation, trade and development, including: high-speed railway networks, roads, shipping lines, sea and air transport, expanded investment in ICT, and digital economy. There will be a continental High Speed Train Network connecting all the major cities/capitals of the continent[...]This will be a catalyst for manufacturing, skills development, technology development, research and innovation (ibid.).

Det första och andra målet beskriver en strävan att behålla en större andel av Afrikas naturresurser och råmaterial under de kommande decennierna. Ansatsen är att en utbyggd infrastruktur som kommer stödja Afrikas handel, ekonomiska tillväxt och teknologiska utveckling, och majoriteten av fabrikerna i utvinningsindustrin ska vara under afrikanskt ägandeskap. Som resultat kommer en stor del av naturresurserna i Afrika omfördelas till befolkningen i afrikanska stater. Afrikanska stater ska enas i solidaritet i syfte av att stödja

varandra i kampen för frigörelse från bl.a. ekonomiskt underordnade, och ett kontinentalt nätverk av infrastruktur ska förbinda alla de stora städerna och huvudstäderna på kontinenten. AU:s vision är att Afrika som kontinent ska ha kapacitet att hantera dess naturresurser på ett sätt som förbättrar afrikanska folkens liv. Det är även AU:s uppgift att ge medlemsstaterna råd om att noggrant välja aspekter i utformningen av politik som styr naturresursutvinning, för att göra det möjligt för dem att erhålla större socialt och ekonomiskt värde från deras utvinning (Afrikanska Unionen, 2019).

5.1.2 Mål 3 och 4

Aspiration #3. An Africa of good governance, democracy, respect for human rights, justice and the rule of law.

By 2063, Africa will be:

- A continent where democratic values, practices, universal principles of human rights, justice and the rule of law are entrenched, and it will fully adhere to and observe the African Human Rights instruments, including the African Charter on Human and Peoples Rights and the Protocols.

Capable institutions and transformative leadership in place at all levels

Local communities will not only be responsible for their development but will also have their fair share of the exploitation of natural resources and use them for the benefit of all by 2025.

Aspiration #4: A peaceful and secure Africa

By 2020 all guns will be silenced. By 2063, all conflicts emanating from ethnic, religious, cultural diversity and all forms of social exclusion will have been eliminated. National and other mechanisms for peaceful resolution of conflicts will be in place and a culture of peace will be nurtured in Africa's children through integration of peace education in all school curricula (2015, 12-13).

Det tredje och fjärde målet i Agenda 2063 fastställer en strävan efter ett enat Afrika där demokratiska värderingar och praktiker, universella principer om mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen är förankrade. Afrikanska stater kommer att följa de afrikanska människorättsinstrumenten, inklusive den Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens

rättigheter och dess protokoll. Vid år 2025 kommer lokalsamhällen inte bara att ansvara för deras egna utveckling, utan kommer också kunna utvinna rimliga mängder av naturresurser för att använda till sin fördel. År 2020 ska alla vapen ha tystats. År 2063 har alla konflikter som härrör från etnisk, religiös, kulturell mångfald och alla former av socialt exkluderande ha eliminerats. Nationella mekanismer för fredliga lösningar av konflikter kommer att finnas på plats och en fredskultur kommer att gro i Afrikas barn genom en integrering av fredsutbildningar i alla skolplaner.

5.1.3 Mål 7

Aspiration # 7: Africa as a strong, united, resilient and influential global player and partner

Africa takes responsibility to finance her own development

Africa by 2063 will take full responsibility for financing its own growth and transformation, with dependency on donors, or commodity exports being completely removed from the factors shaping the continent (2015, 19).

Det sjunde målet beskriver att afrikanska stater år 2063 kommer att ta det fulla ansvaret för att finansiera sin egen tillväxt och utveckling. Kontinenten kommer vara helt oberoende av biståndsgivare och råvaruexport.

5.2 Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter

Det afrikanska människorättssystemet består i huvudsak av tre pelare; Afrikanska kommissionen för mänskliga och folkens rättigheter, Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter, och Afrikanska domstolen för mänskliga och folkens rättigheter. Samtliga av dessa organ lyder under Afrikanska Unionen. Afrikanska stadgan är den enda regionala konventionen i världen som både innehåller medborgerliga och politiska rättigheter, såväl som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Afrikanska stadgan tar hänsyn till afrikanska folkslags historiska traditioner och värderingar, och utmärker sig eftersom den inte bara fastställer individens rättigheter utan även folkens rättigheter (Juma 2013, 65). I många afrikanska samhällen skyddas

individens rättigheter genom kollektiva rättigheter. När folkens rättigheter säkerställs leder detta till att varje individ som tillhör folket likaså får sina rättigheter säkerställda (ibid.). Stadgan har resulterat i att brott mot mänskliga rättigheter inte kan försvaras av suveränitetsprincipen och att medlemsländerna numera besitter rätten att formellt kritisera varandra (MR-fonden, 2020). Totalt består den av 29 artiklar; 26 rättigheter och 3 skyldigheter. Nedan presenteras utdrag ur stadgan för mänskliga och folkens rättigheter vilka är specifikt intressanta för studiens analys.

5.2.1 Artikel 20

1. All people have the right to existence. They shall have the unquestionable and inalienable right to self-determination. They shall freely determine their political status and shall pursue their economic and social development according to the policy they have freely chosen.
2. Colonized or oppressed peoples shall have the right to free themselves from the bonds of domination by resorting to any means recognized by the international community.
3. All peoples shall have the right to the assistance of the States parties to the present Charter in their liberation struggle against foreign domination, be it political, economic or cultural (1981, 249).

Artikel 20 fastställer folkens rätt till existens. Folken ska ha den obestriddliga och oförstörbara rätten till självbestämmande. De ska fritt bestämma sin politiska status och ska bedriva sin ekonomiska och sociala utveckling enligt den politik de fritt har valt. Koloniserade eller förtryckta folk ska ha rätt att befria sig från dominerande förbindelser genom att ta till alla medel som erkänns av det internationella samfundet. Alla folk ska ha rätten att hjälp från partierna i den nuvarande stadgan i deras befrielsekamp mot utländsk dominans, vare sig det är politiskt, ekonomiskt eller kulturellt.

Artikel 20 kan anses vara relevant för sino-afrikanska förbindelser i relation till de anklagelser som gjorts mot Kina om att försätta afrikanska stater i ekonomiska beroendeställningar.

5.2.2 Artikel 21

1. All peoples shall freely dispose of their wealth and natural resources. This right shall be exercised in the exclusive interest of the people. In no case shall a people be deprived of it.
2. In case of spoliation the dispossessed people shall have the right to the lawful recovery of its property as well as to an adequate compensation.
3. The free disposal of wealth and natural resources shall be exercised without prejudice to the obligation of promoting international economic cooperation, based on mutual respect, equitable exchange and the principles of international law.
4. States parties to the present Charter shall individually and collectively exercise the right to free disposal of their wealth and natural resources with a view to strengthening African unity and solidarity.
5. States parties to the present Charter shall undertake to eliminate all forms of foreign economic exploitation particularly that practised by international monopolies so as to enable their peoples to fully benefit from the advantages derived from their national resources (1981, 249).

Artikel 21 fastställer folkens rätt till att fritt disponera sina rikedomar och naturresurser. Denna rätt ska utövas i folkens bästa intresse. Inte i något fall får ett folk berövas av detta. Hantering av rikedomar och naturresurser ska utövas baserat på ömsesidig respekt, rättvisa utbyten och utefter principerna i internationell rätt, utan att det påverkar skyldigheten att främja internationellt ekonomiskt samarbete. Parter i den Afrikanska stadgan ska individuellt och kollektivt utöva rätten till fri hantering av deras rikedomar och naturresurser för att stärka afrikansk enighet och solidaritet. Stater som är parter i den Afrikanska stadgan ska åta sig att eliminera alla former av utländsk ekonomisk exploatering, särskilt de som utövas av internationella monopol, så att deras folk fullt ut kan dra nytta av de fördelar som härrör från deras nationella resurser.

Artikel 21 är speciellt viktig för afrikanska stater vid handel och utvinning av naturresurser. Den kan agera som ett juridiskt skyddsnät som kan åberopas för att förhindra att utvinning av naturresurser leder till exploatering och ojämlika utbyten.

5.2.3 Artikel 23

1. All peoples shall have the right to national and international peace and security. The principles of solidarity and friendly relations implicitly affirmed by the Charter of the United Nations and reaffirmed by that of the Organization of African Unity shall govern relations between States (1981, 250).

Artikel 23 fastställer folkens rätt till nationell och internationell fred och säkerhet. FN:s principer om solidaritet och fredliga lösningar har bekräftats av AU och ska styra förbindelserna mellan staterna.

Artikel 23 är relevant för sino-afrikanska förbindelser i det avseende att många konflikter i afrikanska stater har sin grund i utvinningen av naturresurser.

6. Exemplet Gambia

Gambia är Afrikas minsta land och beräknas idag ha en befolkning på ca två miljoner invånare. Trots landets blygsamma yta har Gambia, på grund av dess geografiska läge, varit ett historiskt handelscentrum för europeisk och amerikansk triangelhandel. Handeln innefattade främst råmaterial så som guld, sockerrör, salt och bomull tills att hamnen i Gambia under 1400-1800-talet blev en av de största knutpunkterna för slavhandel i Afrika (Ribeiro da Silva 2017, 143). År 1965 blev Gambia självständigt från Storbritannien, men likt många andra postkoloniala stater har landet sedan dess kämpat för att uppnå ekonomisk och politisk stabilitet.

Gambias andra president efter självständigheten, Yahya Jammeh, tog makten genom en militärkupp och styrde under en auktoritär regim mellan år 1994-2016. Under denna tid gjorde Jammehs administration inga stora framgångar i att bygga upp landets ekonomi. Sedan Jammeh i ett demokratiskt val förlorade makten år 2016, har den nuvarande presidenten Adama Barrow hävdad att hans administration är beslutsam att reparera skadorna på den gambiska ekonomin. På grund av avsaknaden av ett uppbyggt välfärdssystem har regeringen sedan länge förlitat sig på externt ekonomiskt bistånd, främst från EU och olika FN-organ (Salik 2019, 2; IOM 2018, 9). Det ekonomiska biståndet är dock villkorat och under Jammehs auktoritära styre utmanades det

flera gånger. I slutet av Jammehs tid år 2011 reducerade både Storbritannien och EU det ekonomiska biståndet till Gambia, bl. a. på grund av korruption, nyinrättade lagar mot homosexualitet och systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter (Jeng 2018, 1; Salik 2019, 2).

De efterkommande åren emigrerade gambier i högre takt per capita jämfört med alla andra länder i Afrika (Hall 2018, 3). Enligt FN utgjorde Gambiska migranter en oproportionerligt hög andel av de som anlände till Europa över medelhavet år 2015. Den starka migrationskulturen hänförs dels till den förtryckande politiken som bedrevs under Jammehs styre (ibid.). Gambiska aktörer uttryckte under denna tid att det fanns en stor brist på engagemang från länder i väst, samt att ekonomiska bistånd från andra aktörer skulle välkomnas. Som ett resultat av detta valde President Barrow samma år som han kom till makten att förnya de diplomatiska avtalen med Kina, vilka hade legat på is sedan år 1994 (Salik 2019, 2). I ett utlåtande lovade Barrow att “Gambia will adhere to the one-China policy and firmly support China's rightful stance in the United Nations and on other multilateral occasions”. Detta var starten till de sino-gambiska förbindelserna.

6.1 Strategisk handelspartner

Kina är idag Gambias största handelspartner, både för import och export. För Kina är det geopolitiskt strategiskt att ha diplomatiska relationer med Gambia, då Gambias geografiska placering ger tillgång till ett flertal betydelsefulla sjöfarter i Atlanten (Farge, 2017). Gambia anses även vara ett viktigt genomfartsland för att kunna nå resurstäta inlandsområden i Senegal, Guinea och Mali, vilka är lättare att nå från Gambiafloden än från ländernas egna hamnar och huvudstäder (ibid.). Förbindelserna mellan Gambia och Kina kan uppfattas både som en konsekvens av Gambias långvariga behov av ekonomiska investeringar, samt som ett resultat av Kinas ökade geopolitiska intressen (Jeng 2018, 27).

Som en del av de sino-gambiska förbindelserna föreslog Kinas utrikesminister Wang Yi att Gambia år 2019 skulle kombinera sina egna nationella utvecklingsplaner med de kinesiska

utvecklingsinitiativen som föreslogs vid FOCAC:s toppmöte samma år. Detta skulle leda till att antalet handelsavtal och utvecklingssamarbeten mellan länderna skulle öka kraftigt inom de kommande åren (Xiaokun, 2017). Instämmande med Wang har den gambiska utrikesministern Mamadou Tangara hävdat att Kina lyssnar till de afrikanska ländernas oro, och att Kinas utvecklingsinitiativ stödjer länderna i deras egna ansträngningar att förbättra kapaciteten av den nationella utvecklingen. Tangara har även menat att Kina kommer att hjälpa Gambia i deras socioekonomiska utveckling, och att samarbetet kommer bidra till en förbättring av folkens självständighet (ibid.).

Till skillnad från den gambiska regeringens hyllningar har sino-gambiska samarbeten mötts av både kritik och protester från människor i berörda lokalsamhällen i Gambia (Keitta 2018, 21). En stor del av tvisterna har handlat om kinesiska investeringar i den gambiska fiskeindustrin, och om kinesiskägda fiskmjölsfabriker som etablerats längs den gambiska kusten. Fabrikenas negativa påverkan på lokalsamhällen har förstärkt en stress över kinesiska investeringars oroväckande karaktär (Ryan, 2019).

6.2 Kinesiska fiskmjölsfabriker

År 2016 öppnar den kinesiskägda fiskmjölsfabriken Golden Lead Factory (GLF) i kustsamhället Gunjur. Fabriken är positionerad på stranden med havet på ena sidan och Gambias första naturreservat Bolong Fenyó Wildlife Reserve på andra sidan. Sedan GLF:s verksamhet etablerades har kusten vid Gunjur varit en mittpunkt för en ansträngd konflikt om lokalsamhällets miljö- och socioekonomiska rättigheter (Keitta 2018, 25). Redan tidigt möttes fabriken av klagomål, bl.a. om hur verksamheten påverkar tillgången till fisk i området. Fiske är en viktig del av gambiska samhällen eftersom det exporteras, är den främsta källan till protein samt bidrar med en inkomst till en stor del av befolkningen. Fallet i Gunjur är ett tydligt exempel på hur utländska investeringar kan ses som ett steg mot utveckling, exempelvis genom att erbjuda arbetstillfällen eller infrastruktur, men samtidigt kan resultera i konsekvenser för åtnjutandet av lokalsamhällets grundläggande rättigheter.

GLF är ett kinesiskt företag som startade sin verksamhet i Gunjur i september 2016. Företaget producerar huvudsakligen fiskmjöl som de exporterar tillbaka till Kina (Ryan, 2019). Verksamheten i GLF har uppmärksammats främst på grund av hur den kinesiska fabriken drivs. Till en början bidrog GLF till spänning och förväntan bland befolkningen i Gunjur, eftersom fabriken sade sig bidra med möjligheter för sysselsättning och utveckling i samhället. Redan sex månader efter fabriken etablering organiserades rättsaktivister och lokalinvånare i en protest mot fabriken, tillsammans med invånare från grannsamhället Kartong. Dessa anklagade fabriken för att förorena den kringliggande miljön och för att släppa ut starka lukter av fisk och avfall (Keitta 2018, 9). Aktivisterna från Kartong var särskilt engagerade eftersom de var rädda att uppleva samma konsekvenser från en kinesisk fabrik som samma år byggts i deras samhälle. Bilder på vattendrag som blivit röda i Bolong Fenyo Wildlife Reserve och på döda fiskar som sköljts upp på stranden började spridas på internet, tillsammans med klagomål om dålig lukt och ohållbart fiske (Summers, 2019). Det kom även in rapporter om människor som badat i Gunjurs havsvatten och klagat på hudutslag. Protesterna från invånarna i Gunjur och Kartong såväl som den internationella mediatäckningen av situationen ledde så småningom till en stämningsansökan av den nationella miljöbyrån mot GLF. I stämningen anklagades GLF för att ha dumpat giftigt avfall i vattnet och förorenat den kringliggande miljön. Som svar på detta dömdes GLF till böter på 25 000 dollar, och i en domstolsförlikning lovade GLF att ta bort avfallsröret till havet där det giftiga avfallet dumpades. De var även tvungna att reparera de skador de bidragit till i Bolong Fenyo Wildlife Reserve (ibid).

GLF misslyckades att hålla de löften som skrevs i förlikningen. Detta var en enorm besvikelse för de aktivister som kämpat för att stärka folkens rättigheter i deras samhälle. Som ett svar till GLF:s ignorans beslutade vissa i lokalbefolkningen att ta ärendet i egna händer, och en dag grävde de bort avfallsröret från GLF med sina bara händer (Ryan, 2019). Trots denna demonstrativa protest tillät den gambiska regeringen att GLF skulle få installera ett nytt avfallsrör. Det har spekulerats kring att detta motiverades av regeringens oro att avskräcka framtida utländska investerare i Gambia (Changing Markets 2019, 48). Vid monterandet av det

nya avfallsröret hissade personalen i GLF en kinesisk flagga. Detta uppfattades som en provokation både mot folket i Gunjur samt mot Gambias suveränitet. En aktivist beskrev:

When they planted a flag on our beach like that, we really saw this as an insult. While we are not against investment in the area, we do ask that these things are undertaken responsibly and that they do not cause harm to our people and environment (Ryan, 2019).

Vidare är det relevant att diskutera GLF:s påverkan på Gunjur som samhälle. Innan GLF:s etablering gjordes ett löfte om att bygga ny infrastruktur i samhället. Mycket riktigt byggdes det nya vägar i Gunjur i anslutning till fabriken, men vid bygnadsarbetet användes det sand istället för asfalt. När verksamheten öppnat uttrycktes en oro bland lokalbefolkningens om att dammet från de nya vägarna framkallade en hosta hos många. En person i Gunjur förklarade:

They said that they are going to make the road. But they did not put stones, they put sand. It affects us. Every time the cars pass, the dust comes. All these days everyone is complaining about a cold, and I think it is the dust. It is affecting our health (Keitta 2018, 28).

Även arbetarnas rättigheter har varit omdebatterad fråga i Gunjur. Antalet anställningar och ekonomisk sysselsättning inte har ännu inte bevitnats i den utsträckning som utlovats; endast 64 personer har dokumenterats som anställda i anknytning till GLF (Daily Mail, 2017). Samtidigt skadas turistsektorn av den påverkan som fabriken har på miljön, vilket enligt lokalbefolkningen i Gunjur har bidragit till att färre turister besöker området (Keitta 2018, 29). Gambia är beroende av turism och hela 20% av deras BNP kommer från turistsektorn. Gambia är även känt för att locka turister på grund av dess stränder, natur, och dess biologiska mångfald av djur, särskilt fåglar. Gunjur är en plats dit många turister kommer för att njuta och ta en del av ekoturismen i samhället. Verksamheten i GLF kan därför leda till en minskning av turism och ekonomisk aktivitet i samhället, vilket i sin tur kan påverka försörjningen för befolkningen i området. En arbetare inom turistsektorn i Gunjur har förklarat:

I have less guests now because when they started operating people left because of the bad smell, they cannot cope with it. And when the tourists come they are usually scared to take a swim in the water (Keitta 2018, 27).

Föroreningarna från GLF har även påverkat det marina livet, och det har blivit svårare för lokala fiskare att fånga fisk nära kusten. GLF:s fartyg kan fånga en större kvantitet fisk än de lokala fiskarna, och den begränsade tillgången till fisk har bidragit till att de lokala priserna har stigit. Ökade fiskpriser har blivit ett problem i flera samhällen i Gambia eftersom det påverkar folkens rätt till mat och försörjning. Detta har öppnat upp för debatt både i samhället och på sociala medieplattformar, bland annat har videoklipp om gambiers livsmedelssäkerhet publicerats (Badjie, 2020). I och med att fiskpriserna har stigit sedan fabriken öppnade sin verksamhet har vissa menat att GLF är lokalbefolkningens största konkurrens (Keitta 2018, 27). Även om GLF skulle bidra till landets BNP i allmänhet så finns det fortfarande en stor risk att fabriken verksamhet stagnerar utvecklingen i Gunjur, snarare än att bidra till infrastruktur och arbetstillfällen. Detta argument stärks av två separata utredningar som gjorts av Greenpeace International och Changing Markets Foundation, vilka har varnat för att omfattningen av de sino-gambiska fiskeavtalen är ohållbara, och att landets livsmedelssäkerhet hotas om industrin inte begränsas (Changing Markets 2019, 48; Hunt, 2019). Den gambiska regeringens inställning är dock passiv och har upplevts som politiskt motiverad för att upprätthålla partnerskapet med Kina.

Ovanstående skildringar visar att den gambiska regeringen prioriterar kinesiska investeringar till priset av att försumma folkets socioekonomiska rättigheter. Exemplena visar likaså att vissa praktiker i de sino-gambiska förbindelserna kan uppfattas som neokoloniala. Händelserna i Gunjur belyser att mänskliga rättigheter försummats i förhållande till Artikel 20 om folkens rätt att befria sig från dominerande förbindelser, samt Artikel 21 om folkens rätt till att disponera naturresurser utefter en hantering som baseras på ömsesidig respekt, rättvisa utbyten och principerna i internationell rätt, utan att det påverkar skyldigheten att främja internationellt ekonomiskt samarbete. Det går även att se att ovanstående händelser inte heller är i linje med Mål 1 och Mål 3 i Agenda 2063, om att afrikanska stater ska använda sig av sina marina resurser

på ett hållbart sätt som gynnar folken, och lokalbefolkningen ska kunna styra sin egna utveckling. Dessa händelser utgör verkliga porträtteringar av hur mänskliga rättigheter åsidosätts i sino-afrikanska förbindelser, och visar hur detta kan skildras i praktiken.

7. Analys

7.1 Sino-afrikanska förbindelser och världssystemteori

Det är viktigt att ta hänsyn till att sino-afrikanska förbindelser i stor utsträckning färgas av asymmetriska utgångspunkter och ojämna maktförhållanden. Kinas position som en geopolitisk maktaktör behöver ställas i jämförelse till många av deras afrikanska handelspartners vars regeringar kämpar för att ta sig ut ur extrem fattigdom. På grund av många afrikanska länders perifera status har det i många fall funnits akuta behov av utländska investeringar när länderna ingått i sino-afrikanska partnerskap (Jauch 2011, 54). Samtidigt har Kinas vision hävdats vara att länder i utveckling, genom aktivt och strategiskt samarbete, ska kunna ändra de nuvarande spelreglerna i det internationella systemet (Ofodile 2009, 88). Detta uttalande syftar till en syd-sydretorik som används i olika sammanhang, men det är även likt Wallersteins argument om politiska maktskiften i världssystemet (Wallerstein 1974b, 11).

Wallerstein lyfter fram att ojämlikheten mellan kärnstater, semiperifera och perifera stater är en naturlig och nödvändig del av världssystemet. Som en aktör mitt emellan kan semiperifera stater identifiera sig mer med kärnstater än med perifera stater (Wallerstein 1974b, 4). Även om vissa stater ibland utvecklas och byter status så reproduceras ojämlikheten mellan de stratifierade grupperna. Wallerstein beskriver även att en stats stärkta ställning i världssystemet alltid görs på andra staters bekostnad. När semiperifera stater försöker klättra i världssystemets hierarki har de ett stort behov av att utöka sitt politiska inflytande. Detta beror på att de inte enbart kan förlita sig på den ekonomiska marknaden. Av denna anledning behöver semiperiferier ständigt hitta nya sätt att öka sin politiska kontroll och maximera sina vinstmarginaler (Wallerstein 1974b, 6). Ytterligare en förutsättning för att semiperifera stater ska kunna stärka sin ställning i

världssystemet är att få tillgång till nya utforskade marknader, menar Wallerstein. Av denna anledning sker det ofta att semiperiferin anluter sig till eller formar nya unioner med länder i utforskade marknader, och begränsar andra staters tillgång till området i fråga för att öka sitt politiska inflytande (Wallerstein 1974b, 17).

Stora delar av Wallersteins argument går att applicera in i dynamiken mellan Kina och många afrikanska stater. Först och främst kan det argumenteras för att sino-afrikanska relationer är hjälpsamma för att stärka **Kinas politiska inflytande**. Som en betydande aktör, bl.a. i FN:s säkerhetsråd och generalförsamling, måste Kina vinna stöttande röster för att kunna skydda sina egenintressen (Alden 2005, 153). Afrikanska stater utgör den största gruppen av röster i multilaterala sammanhang, vilket gör det möjligt för Kina att säkra sina intressen vid multilaterala arenor på lång sikt till relativt låga kostnader. Att ha afrikanska stater på sin sida har exempelvis varit till Kinas fördel när det gällt att blockera resolutioner vid FN:s råd för mänskliga rättigheter vid tillfällen då människorättsliga kränkningar ägt rum i Kina (ibid.).

Genom att få in en fot i den Afrikanska Unionen har Kina kunna ökat sin politiska kontroll på den afrikanska marknaden. Det som till främsta del stärkt Kinas fotavtryck i AU är partnerskap så som FOAC. FOAC finansieras fortfarande till största del av Kina vilket innebär att de har ett ekonomiskt och politiskt övertag vid sammankomster och beslut som tas. Bara några år efter att Kina år 2012 rustade upp AU:s högkvarter i Addis Ababa utsågs en kinesisk talesman för kunna representera Kina politiskt i Afrikanska Unionen (Van Staden, Alden och Wu 2018, 13). Att representeras i AU är ett av de mest kraftfulla sätten för Kina att kunna öka sitt politiska inflytande i afrikanska stater. AU har på grund av brist på finansiering fortfarande inte en lyckats placera en politisk representant i Kina. Detta belyser inte enbart den inneboende asymmetrin som är närvarande i många sino-afrikanska förbindelser utan även, likt Wallersteins argument, att Kina till sin fördel har kunnat ökat sitt politiska inflytande på den afrikanska marknaden. Detta är, enligt Wallerstein, är ett hjälpmedel för att kunna stärka sin ställning i världssystemet.

Sino-afrikanska förbindelser möjliggör inte bara att Kina får tillgång till den afrikanska marknaden, utan även enorma delar av periferin. Majoriteten av de perifera länderna ligger söder om Sahara (Grell-Brisk 2017, 9). Med undantag för viss utvinning av naturresurser har marknaden i dessa länder varit relativt outforskad av länder i väst, och Kina har därför kunna etablera sig i dessa områden utan konkurrens (Zhao 2014, 1048). Den afrikanska marknaden har sagts vara perfekt för Kinas lågprisvaror och under de senaste 20 åren har Kina öppnat över 600 industrier på afrikansk mark, i vilka det har producerats varor till ett lägre marknadspris än i Kina (Alden 2005, 150). Diplomatiska avtal med dessa länder ger Kina en unik chans att presentera handel med dem som ett mindre exploaterande alternativ än den som presenterats av länder i väst (Grell-Brisk 2017, 9). Tillgången till den afrikanska periferin kan således på lång sikt ge Kina ett resursmässigt försprång över kärnstaterna och påverkar världssystemet i avseende till **ojämlika utbyten** och **exploatering** (ibid.).

Som ett svar på den fråga som ställdes i början av studien, om huruvida Wallersteins teori är relevant idag, så går det att diskutera Wallersteins argument om att semiperiferin snarare identifierar sig med kärnstaten än med perifera stater. År 2015 uttalade sig Wallerstein om att vissa delar av semiperiferin nu omfattas av praktiker som tidigare tillskrivits till kärnan (2015, 272). En av de praktiker som Wallerstein hänvisar till är att semiperiferins geopolitiska relationer med periferin blivit alltmer exploaterande (ibid.). Detta kan bero på att den ekonomiska makten inte längre är lika koncentrerad till kärnan, och att semiperiferier har en mer betydande roll i världssystemet (Dunaway och Clelland 2017, 422; Wallerstein 1974a, 401). Några av de starkaste maktdynamikerna mellan kärna och periferi har bleknat sedan 1974, och världsordningen har landat i ett system där det istället finns ett flertal starka maktrelationer (Wallerstein 2015, 272). I sino-afrikanska sammanhang särskiljer sig Kina från kärnstaten genom att presentera sig som ett bättre alternativ och förespråkar samarbeten mellan semiperiferier och periferier, bland annat i FOCAC men även i andra liknande kontexter. Oavsett om man uppfattar det som uppriktigt eller enbart strategiskt så har Kinas utrikespolitiska attityd mot andra utvecklingsländer mestadels styrts av en **retorik om postkolonial solidaritet, syd-sydrelationer, uppriktighet, jämlikhet och gemensam utveckling** (Alves 2013, 212;

Grell-Brisk 2017, 9). Visserligen går det att argumentera för att syd-sydretoriken är ihålig och att den snarare belyser Kinas egna önskan om att profitera på periferin och fortsätta klättra upp i hierarkin i världssystemet. I detta avseende finns det en legitimitet i Wallersteins argument om att semiperiferier kan identifiera sig med kärnstater. Semiperiferin har anammat många av de roller som tidigare tillhörde kärnstaterna, men detta behöver inte likställas med att semiperifera stater identifierar sig med kärnan. Det kan snarare betyda att världssystemet har modifierats och att kärnans tydliga karaktärsdrag har suddats ut.

Ovanstående resonemang leder till frågan om det fortfarande finns en legitimitet i Wallersteins världssystemteori eller om den kan ifrågasättas i samtida världssystemanalys? Wallerstein har menat att det har skett ett **geopolitiskt maktskifte** som har förändrat de tidigare strukturerna i systemet (2015, 272). Semiperiferins ökade storlek och relevans har modifierat världssystemet och förändrat karaktären av handelskedjor och ojämlika utbyten (ibid.). De sino-afrikanska förbindelserna är ett resultat av detta skifte, då förbindelserna ökat i takt med att Kina stärkt sin ställning i världssystemet (Cheru och Obi 2011, 72). Kanske har relationerna mellan Kina och afrikanska stater kunnat öka just på grund av den nya dynamiken i världssystemet. Kanske kan det även vara så att sino-afrikanska förbindelser avspeglar en annan typ av världsordning än den som rådde år 1974. Om detta är fallet är den ursprungliga teorin om världssystemet är inte helt applicerbar i samtida analys eftersom världssystemet idag behöver analyseras utifrån andra typer av perspektiv. Wallersteins argument år 2015 är goda tillskott till den ursprungliga teorin då de bidrar med sådana perspektiv; om att världssystemet är organiskt och har formats av samtida fenomen så som globaliserade handelskedjor och transnationalism. Wallerstein beskriver inte det nuvarande världssystemet som bättre, det finns fortfarande interna och externa maktkamper som försvårar jämlika utbyten. Däremot har karaktären av världssystemets resursfördelning och hierarkiska ordning ändrats, vilket betyder att det behöver tillskrivas nya betydelser till koncepten i Wallersteins världssystemteori. I denna mening kan det argumenteras för att världssystemteorin behöver kompletteras för att kunna appliceras i samtida världssystemanalys.

7.2 Sino-afrikanska förbindelser och Agenda 2063

Afrikanska Unionen skrev hållbarhetsmålen i Agenda 2063 för att motverka att koloniala praktiker återupprepas i afrikanska stater. Av denna anledning därför strävar Agenda 2063 efter en hållbar panafrikansk utveckling som helt och hållet styrs av afrikanska aktörer. Agenda 2063 fastställer att alla AU:s partnerskap måste gå i linje med de artikulade hållbarhetsmålen (Afrikanska Unionen 2015, 118). Frågan är hur AU kommer balansera de sino-afrikanska partnerskapen med den panafrikanska utvecklingen som formuleras i Agenda 2063.

En av de största begränsningarna för ekonomisk utveckling är otillräcklig **infrastruktur** (Calabrese, 2019). **Mål 2** i Agenda 2063, fastställer bl. a. att afrikanska stater år 2063 ska ha en utvecklad infrastruktur samt att denna kan underlätta handel inom Afrika. AU och FOCAC menar att Kinas "Belt and Road Initiative" (BRI) är det största och mest attraktiva alternativet för framtida infrastrukturprojekt. De hävdar likaså att BRI är i enlighet med utvecklingsmålen i Agenda 2063 (Van Staden, Alden och Wu 2018, 15). Vissa menar att BRI:s förenlighet med Agenda 2063 tyder på att Kina anpassar sig efter frågor som är ett fokus för AU, men det går att hitta aspekter med BRI som kan ställas emot hållbarhetsmålen (ibid.). BRI har dels en enorm potential att bidra med stora utvecklingsmöjligheter för afrikanska stater samtidigt som det kommer att underlätta för export av råmaterial till Kina. Om BRI utförs som planerat kommer infrastruktur för första gången att kunna sammankoppla alla de länder som anlutit sig till initiativet. Detta kan underlätta panafrikansk handel, industri och integration. BRI-projekt kan bidra till förenklad naturresursutvinning och kan underlätta i transport och handel av råmaterial överlag. BRI kan därför stämma överens med **Mål 1** i Agenda 2063 som fastställer att stater i Afrika ska ägandeskap över utvinningsindustrin år 2063. Detta förutsätter dock att afrikanska stater kan använda majoriteten av naturresurserna för eget bruk, och att de kan betala tillbaka sina skulder för BRI i tid. En av de viktigaste frågorna inom BRI är hur projekten ska finansieras. Oftast bekostas dem av Kina i form av lån med lång avbetalning. Anlutningen till BRI innebär därför också en **ökning av de afrikanska staternas skuld**, vilket är särskilt oroande för fattiga länder som redan kämpar med skulder till bl. a. Världsbanken och IMF. Vidare, när man tittar på några av de första BRI-projekten ringer vissa varningsklockor om

oroväckande skuldsättning. Under de senaste åren har en kritik växt fram som anklagar Kina för att strategiskt hålla höga skuldnivåer i BRI-projekt. Kritiker hävdar att Kina medvetet använder sig av en så kallad ”skuld-diplomati” vilket drar nytta av fattigare länders behov av infrastruktur och försätter dem i skulder som de osannolikt kan återbetala (Van Staden, Alden och Wu 2018, 15). I detta avseende kan det argumenteras för att BRI går emot **Mål 7** om afrikanska staters frihet från att vara ekonomiskt underordnande och bundna till råvaruexport år 2063.

Det fall som citeras mest är ett BRI-projekt i Sri Lanka. Som ett av de första BRI-relaterade projekten fick Sri Lanka år 2010 ett lån från Kina för att bygga ut en hamn och annan infrastruktur i staden Hambantota. År 2015 blev det tydligt att Sri Lanka skulle misslyckas i att betala tillbaka lånet i tid. Som en del av sin återbetalning förlorade Sri Lanka ägandeskap över Hambantotas hamn, och istället accepterade Kina en engångssumma tillsammans med ett 99-årigt hyresavtal och fullt territoriellt ägandeskap över hamnen samt en stor del av den kringliggande marken (Hurley, Morris och Portelance 2018, 2; Van Staden, Alden och Wu 2018, 24-25).

Händelser så som den i Sri Lanka har blivit ett ofta citerat exempel på kritik gentemot BRI, och det har gjorts jämförelser med påbörjade projekt i östra Afrika. Ett exempel är ett hamnprojekt i Djibouti. Kina är Djiboutis främsta utländska investerare. I och med Djiboutis geografiska läge har Kina sin enda utlandsplacerade militärbas belägen bredvid Djiboutis hamn. Djibouti hävdas ha belånat 85% av sin BNP i skuld till Kina i samband med BRI-projekt, och på grund av deras höga skuldsättning har Kina fått ett visst övertag över Djiboutis regering (Van Staden, Alden och Wu 2018, 24). Ett av BRI-projekten i Djibouti är en utbyggnad av en hamn utanför Djiboutis huvudstad år 2013. Fem år efter bygget fastställdes det att Djibouti inte var kapabla att betala tillbaka skulden för hamnprojektet i tid. Som en kompromiss överlämnades rättigheterna över hamnen och en del av det kringliggande territoriet till Kina (ibid.). Ett annat BRI-relaterat projekt i östra Afrika är den regionala järnvägen “The Standard Gauge Railway” som initierats för att underlätta handel mellan Kenya, Uganda och andra länder i inlandet i östra Afrika. Även om Kenya inte är lika utsatt som Djibouti så varnade Världsbanken år 2017 om att Kenyas snabbt stigande skuldsättning till Kina är oroväckande (Nantulya, 2019). Samma år varnade Ugandas

ekonomiminister för att villkor som ställts med The Standard Gauge Railway utgör ett hot mot afrikanska staters suveränitet (ibid.). Det kenyanska parlamentet har också varnat för att hamnen i Mombasa, som har byggts med hjälp av Kina, kan komma att användas av Kina som en strategisk säkerhet ifall Kenya inte kan betala tillbaka det lån som de fått för att bygga The Standard Gauge Railway (ibid.). Infrastrukturutgifterna utgör en betydande del av Kenyas växande skuld till Kina eftersom järnvägen visat sig vara dyrare per kilometer än tidigare jämförbara projekt. Detta faktum har således framkallat debatter i Kenya om BRI:s påverkan på landets nationella utveckling (Van Staden, Alden och Wu 2018, 24; Nantulya, 2019).

Problemen som tas upp i de tidigare BRI-projekten i Sri Lanka, Djibouti och Kenya belyser komplexa konsekvenser för inblandade staters skuldsättning och suveränitet. Liknande problem har även växt fram i bl.a. Kirgizistan, Laos, Maldiverna, Mongoliet, Montenegro, Pakistan och Tajikistan, och totalt har 23 länder identifierats i riskzonen för att inte kunna återbetala skulder i samband med BRI-relaterad finansiering (Hurley, Morris och Portelance 2018, 11). Det går som sagt inte att förutspå exakt hur BRI kommer att påverka den afrikanska utvecklingen på lång sikt, men Kinas hantering av tidigare BRI-projekt kan användas som en hypotetisk avspegling för hur framtida projekt med liknande förutsättningar skulle kunna se ut. Det finns en stor fara i att återupprepa mönster av uppluckrad suveränitet, utländskt ägd infrastruktur och skuldsättningar som sträcker sig mycket längre än till år 2063. Om BRI genomförs i de anslutna staterna kommer AU sannerligen att komma närmare målet av en utbyggd infrastruktur i Afrika, men det går att argumentera för att den panafrikanska utvecklingen som beskrivs i Agenda 2063 kompromissas av dessa kinesiskägda BRI-projekt. Om BRI genomförs går det att uttrycka starka tvivel kring huruvida en panafrikansk utveckling överhuvudtaget är genomförbar, vilket leder till att hållbarhetsmålen i Agenda 2063 kan ifrågasättas.

7.3 Sino-afrikanska förbindelser och mänskliga rättigheter

Precis så som Wallerstein beskriver svårigheten för stater att förändra sin position i världssystemet, så har många afrikanska stater länge varit låsta i den perifera statusen. Afrikanska aktörer står ofta i en underordnad beroendeställning när de inleder handelsrelationer.

Detta bidrar bidrar i sin tur till **tendenser att återupprepa gamla koloniala mönster**. Loomba beskriver att många postkoloniala samhällen klassificeras som neokoloniala i den mening att de fortfarande är ekonomiskt beroende av en annan stat (Loomba 2015, 25). Till skillnad mot många länder i väst har Kina ingen historia av att kolonialisera länder i Afrika, men en del av litteraturen beskriver Kina som en neokolonial aktör som nu går i västvärldens fotspår. Detta resonemang synliggörs i de kinesiska investeringarna i den gambiska fiskerisektorn. Gambia utgör ett tydligt exempel på ett land som, i sin perifera beroendeställning, har blivit försatt i en position av ojämlika utbyten där grundläggande mänskliga rättigheter kränks.

“Our food security is under serious threat [...]the majority of Gambians live on less than \$2 a day and locals are in direct competition with the fishmeal factories” (Hunt, 2019).

Skildringarna av situationen i Gunjur synliggjorde kränkningar av **Artikel 20** och **Artikel 21** i den Afrikanska stadgan. De kinesiskägda fiskmjölsfabrikerna är inte enbart kostnadseffektiva resurstillgångar för Kina, utan även fysiska porträtteringar på semiperiferins exploatering av perifera stater. Händelserna i Gunjur visar på praktiker som stämmer överens med Wallersteins argument om att semiperiferins relationer med periferin blivit alltmer exploaterande (2015, 272). Det går även att identifiera neokoloniala likheter här; den ekonomiska inblandningen i den gambiska fiskerisektorn ger Kina indirekt kontroll över en av Gambias största exportindustrier (Loomba 2015, 25). Detta kan tolkas utifrån Loombas definition av neokolonialism; ett fenomen som reproduceras i processer där maktutövande flödar från en metropol till ett område i vilken metropolen innehar ekonomisk kontroll (Loomba 2015, 28). Neokoloniala mönster synliggörs även i fiskmjölsfabrikernas negativa påverkan på lokalsamhällets socioekonomiska rättigheter. Loomba beskriver att mark i postkoloniala samhällen oftare anses vara obrukbar vilket bidrar till att den erövrar och används på ett sådant sätt som fördrivar lokalbefolkningen (ibid.). Loomba beskriver även att koloniala praktiker ofta skyddas och reproduceras av statliga institutioner, samt att detta bidrar till hur den ekonomiska utvecklingen ser ut i postkoloniala samhällen (Loomba 2015, 133). Dessa argument framhävs i att den gambiska regeringen rättfärdigar fabrikernas närvaro för att möjliggöra framtida kinesiska investeringar (Summers, 2019). Även

om den gambiska regeringen tillåter det går det således att påstå att vissa praktiker i de sino-gambiska relationerna är neokoloniala och kränker grundläggande rättigheter.

Kina anser att mänskliga rättigheter är relativa och varje land måste ha frihet att definiera sin egna uppfattning av vad mänskliga rättigheter är (Ofodile 2009, 90). **Utvinning och handel av naturresurser** i Afrika är den största anledningen till att mänskliga rättigheter kränks i sino-afrikanska förbindelser (Zhao 2014, 1039-1043). Den upplevda likgiltigheten kring mänskliga rättigheter uttrycks ofta i relation till Kinas **policy av icke-inblandning** (Ofodile 2009, 90). Även om Kina menar att icke-inblandningspolicyn representerar ömsesidig respekt till staternas nationella politik och rättssystem, så kan det argumenteras för att policyn är en retorik som används för att kamouflera jakten på ekonomiska tillgångar. Det kan även hävdas att policyn snarare avspeglar suveränitetsprincipens betydelse i kinesisk politik. Ett exempel som visar motsägelsefulla mönster i icke-inblandningspolicyn är exemplet i föregående kapitel om den kinesiska flaggan som hissades vid en konflikt i fiskmjölsfabriken i Gunjur. Som exemplet beskrev hissades flaggan när personalen på GLF vunnit en konflikt mot gambiska demonstranter. Detta agerande liknar maktutövanden som görs för att demonstrera sin auktoritet eller erövrande av ett territorium i strid. Det uppvisar ett neokolonialt beteende och en stor brist på respekt till Gambias suveräna och territoriella integritet (Loomba 2015, 37).

Ett exempel på människorättsliga kränkningar som skett i anslutning till Kinas icke-inblandningsprincip är Kinas inblandning i konflikterna i Sudan. De sino-sudanesiska förbindelserna har kränkt **Artikel 23** i den Afrikanska stadgan om fred och säkerhet i afrikanska stater. I praktiken har Kinas roll i Sudan varit motsägelsefull då den både präglats av principerna om icke-inblandning, och av investeringar som varit sammanflätade med Sudans krigföring och inrikespolitik. När Kina involverade sig i oljeindustrin under 1990-talet var olja redan en central punkt för stora konflikter i sudanesisk inrikespolitik (Large 2008, 93-97). Under denna tid förknippades oljeindustrin med väpnade konflikter, bland annat för att oljeutvinningen som ägdes av den sudanesiska regeringen var ett tydligt mål för många oppositionsgrupper. Sudan präglades under denna tid av en rad olika inbördeskrig, som i sin tur ofta involverade den

militanta regeringen. Oljeutvinningen var även starkt militariserad, och för att möjliggöra en växande oljeutvinning utfördes systematiska attacker mot folkgrupper som levde i bosättningar i oljerika områden. För att få fortsätta bedriva utvinning och export av olja blev Kina den främsta exportören av vapen och ammunition till den sudanesiska regeringen under denna period. Detta, tillsammans med att Kina flera gånger anklagades för att blockera och avleda säkerhetsrådets resolutioner kring krisen i Darfur, visar på att Kina både politiskt, militärt och ekonomiskt involverades i konflikterna i Sudan (ibid.). Då icke-inblandningspolicyn bl.a. representerar handel utan inblandning i staternas nationella och internationella politik så går det att påstå att deras inblandning i Sudan har varit motsägelsefull och att icke-inblandningspolicyn kan ifrågasättas.

Ovanstående exempel om Djibouti, Gambia och Sudan skildrar åsidosättanden av **Mål 3 och 4** i Agenda 2063. Dessa mål främjar lokal utveckling, rättsstatsprincipens förankring och att staternas hantering av naturresurser ska gynna folken.

Exemplena ovan visar likaså tendenser på att **mänskliga rättigheter ignoreras** i samband med sino-afrikanska förbindelser. Artikel 20 i den Afrikanska stadgan är relevant för exemplet om Djibouti i relation till det politiska och ekonomiska övertaget som Kina fått som ett resultat av BRI. I förhållande till de afrikanska staternas koloniala historia är Artikel 20 fundamental för att förhindra utländsk dominans i handelsavtal. Om Djibouti reduceras till att bara vara en export- och råvaruleverantör i deras hamnavtal med Kina finns det en risk att förbindelserna blir neokoloniala (Jauch 2011, 51). Artikel 20 innehar en väldigt stor relevans i exemplet om Djibouti, men även i samtliga sino-afrikanska handelsavtal. Artikel 20(3) fastställer folkens rätt till hjälp från AU:s medlemsstater vid eventuella kamper mot utländsk ekonomisk dominans. Vid eventuella sino-afrikanska konflikter kan det dock vara svårt för andra afrikanska stater att ingripa i och med att samtliga stater har diplomatiska avtal med Kina. Artikel 20(3) kan därför tappa en del av sin legitimitet vid eventuella konflikter.

Artikel 21 är relevant för sino-förbindelser som är kopplade till utvinning av naturresurser. Detta är synligt både i exemplet om fiskmjölsfabrikerna i Gambia och i exemplet om oljeutvinning i Sudan. Artikel 21(5) fastställer folkens rätt till att vara fria från utländsk ekonomisk exploatering, särskilt från de som utövas av internationella monopol, så att folken kan dra nytta av de fördelar som härrör från deras nationella resurser. Denna rättighet är särskilt relevant i sino-afrikanska förbindelser eftersom den belyser praktiker som Kina redan har kritiserats för. Artikel 21 kan även vara viktig vid eventuella geopolitiska konflikter om Afrikas naturresurser. Då mänskliga fri- och rättigheter inte inkluderas i kinesisk handel skulle Artikel 21 till de afrikanska staternas fördel behöva integreras in i sino-afrikanska handelsavtal. Detta skulle kunna skydda folkens rätt till att behålla och disponera naturresurser för sin egna vinning.

Många konflikter i afrikanska stater handlar om naturtillgångar och råmaterial så som vatten, olja och rätten till jord och betesmarker (MSB, 2020). Av denna anledning är Artikel 23 om fred och säkerhet relevant i många sino-afrikanska förbindelser. Relevansen av Artikel 23 synliggjordes i exemplet om Sudan, där oljeutvinningen bidragit till vapenhandel och krigföring. Artikel 20, 21 och 23 är speciellt viktiga för att sino-afrikansk handel ska vara ömsesidigt gynnsam, men dessa försummas lätt av afrikanska regeringar som istället prioriterar behovet av investeringar och infrastruktur. Det kan argumenteras för att artiklarna i fråga inte är förenliga med de sino-afrikanska exempel som har diskuterats i denna studie. I detta avseende går det att påstå att mänskliga rättigheter, utifrån hur de formuleras i den Afrikanska stadgan, åsidosätts i samband med sino-afrikanska förbindelser.

7.4 Resultat och slutsats

Ovanstående analys belyser att semiperiferier har en mer betydande roll i världssystemet idag än den hade när Wallerstein publicerade världssystemteorin år 1974. Detta kan bero på att världssystemet är organiskt och har modifierats av samtida fenomen så som globaliserade handelskedjor. Semiperiferins ökade storlek och relevans har bidragit till att karaktären av världssystemets resursfördelning och hierarkiska ordning har ändrats. Resultaten visar att det behöver tillskrivas nya betydelser till koncepten i Wallersteins världssystemteori, och

världssystemteorin behöver kompletteras för att kunna appliceras i samtida världssystemanalys. Wallerstein menar att semiperiferins geopolitiska relationer med periferin har blivit alltmer exploaterande. Detta är ett oroväckande argument, men synliggörs i skildringarna om de kinesiska fiskmjölsfabrikerna i Gambia. Karaktären av sino-afrikanska förbindelser i världssystemet representerar inte enbart starkare kopplingar mellan semiperiferi och periferi, utan är även ett resultat av ett geopolitiskt maktskifte i världssystemet.

Hittills går det att påstå att sino-afrikanska förbindelser åsidosätter mänskliga rättigheter, i avseende till Artikel 20, 21 och 23 i den Afrikanska stadgan, och även de hållbarhetsmål i Agenda 2063 som främjar människorättsprinciper. Kan det vara så att människorättsliga kränkningar som sker i samband med sino-afrikanska förbindelser underlättas av principerna om icke-inblandning, eftersom dessa i sin tur inte ställer några krav på människorättsliga praktiker eller due diligence? Om detta är fallet krävs det att AU och afrikanska regeringar tillsammans ställer högre människorättsliga krav i deras handel med Kina, för att sino-afrikanska relationer ska ha en chans att vara gynnsamma och förenliga med hållbarhetsmålen i Agenda 2063.

Analysen synliggör att det finns strukturella svårigheter med att kunna uppnå vissa hållbarhetsmål i Agenda 2063. Kinas politiska inflytande i AU kan ge Kina ett övertag på den afrikanska marknaden som kan vara oroväckande på lång sikt, och det finns en fara i att återupprepa mönster av uppluckrad suveränitet, utländskt ägd infrastruktur och skuldsättningar som sträcker sig längre än till år 2063. Detta leder till frågan om huruvida en panafrikansk utveckling överhuvudtaget är genomförbar i den snara framtiden, vilket i sin tur resulterar i att hållbarhetsmålen i Agenda 2063 kan ifrågasättas. BRI kan överensstämma med målen om infrastruktur, men har även visat sig bidra till en ökning av de afrikanska staternas skuld vilket ökar den ekonomiska beroendeställningen. Av denna anledning kan det argumenteras att BRI går emot både hållbarhetsmål och mänskliga rättigheter om ekonomisk frigörelse från andra stater.

Det kan även argumenteras för att karaktären av nuvarande handelsrelationer behöver förändras för att afrikanska stater på lång sikt ska kunna dra nytta av handeln med Kina. På grund av

asymmetriska utgångspunkter och ojämlika utbyten behövs det specifika strategier för att motverka att sino-afrikanska förbindelser reproducerar gamla koloniala mönster. Hittills går det även att argumentera för att sino-afrikansk handel är hjälpsam för att stärka Kinas semiperifera ställning, då den bidrar till ett resursmässigt övertag över kärnstaterna. Detta kan resultera i ökad exploatering i afrikanska stater och ökade kränkningar av Artikel 20, 21 och 23. Det behöver därav fastställas hur vardera afrikansk stat ska kunna uppnå egen vinning i relationerna med Kina. För att sino-afrikanska avtal ska kunna optimeras är det av stor vikt att AU inrättar realistiska återbetalningsstrategier i samband med infrastrukturprojekt, och att utvinningen av naturresurser genomförs med genom en hållbar industrialisering. Vidare, för att förbättra afrikanska staters förhandlingspositioner i BRI-relaterade projekt skulle ett alternativ kunna vara att hålla regionala förhandlingar. Likaså skulle artiklar från den Afrikanska stadgan behöva integreras in i handelsavtal. Den stora utmaningen som de afrikanska länderna står inför är hur de till sin fördel kan forma sino-afrikanska förbindelser, hur de säkerställer att kinesiska investeringar resulterar i arbetstillfällen för lokalbefolkningen, och hur de kan uppnå en hållbar utveckling likt den som formuleras i Agenda 2063.

8. Avslutning

Denna uppsats analyserar hur sino-afrikanska förbindelser framträder i världssystemteori samt hur sino-afrikanska förbindelser är förenliga med Agenda 2063 och den Afrikanska stadgan för mänskliga och folkens rättigheter. Kinas inflytande i afrikanska stater ökar ständigt och med detta ökar även sino-afrikanska relationers dynamik och komplexitet. Uppsatsen belyser litteraturens kontrasterande argument, där vissa menar att Kinas investeringar bidrar till en stark och rättvis uppbyggnad av afrikanska länder, och andra har uttryckt en oro över att ökade statsskulder kommer att försätta kommande generationer i ett neokolonialt stillestånd. Som ett empiriskt exempel ger uppsatsen en djupdykning i Gambias handelsrelationer med Kina. Gambia är det land i Afrika som har haft störst migration över medelhavet per capita, och relationerna med Kina har framställts som ett försök att stärka den nationella ekonomin. Här synliggörs bl.a. den perifera beroendeställningen i relation till semiperifera och neokoloniala maktutövanden.

Avlutningsvis sammanfattar uppsatsens genomgående analys att de afrikanska ländernas svårighet ligger i hur de till sin fördel kan forma sino-afrikanska förbindelser, hur de säkerställer att kinesiska investeringar resulterar i arbetstillfällen för lokalbefolkningen, samt hur de kan uppnå en hållbar utveckling likt den som formuleras i Agenda 2063.

I och med att Wallersteins världssystemteori från 1974 behöver kompletteras kan det vara intressant för framtida forskning att djupdyka i hur Wallersteins nyare argument kan appliceras in i ett samtida exempel. Resultaten från en sådan studie skulle kunna vara givande för förståelsen av världssystemets koncept ur ett nutidsperspektiv.

Vidare återstår det att se hur sino-afrikanska förbindelser kommer att påverkas av den rådande situationen kring Covid-19. Denna aspekt är intressant dels med tanke på Kinas stora insatser för att stoppa spridningen i afrikanska stater, men även på grund av rapporterade övergrepp och diskriminering mot afrikaner i Kina i samband med Covid-19 (Esbjörnsson, 2020; Human Rights Watch 2020). I denna mening kan det vara intressant att djupdyka i Coronakrisens påverkan på relationen mellan Kina och AU. Detta kan bidra till ny information om hur globala kriser påverkar beroendeställningen mellan periferi och semiperiferi, vilket kan vara givande för afrikanska staters ansträngningar i att bekämpa liknande katastrofer i framtiden.

9. Bibliografi

9.1 Tryckta källor

Addis, Amsalu K. och Zuping, Zhu. 2018. Criticism of neo-colonialism: clarification of Sino-African cooperation and its implication to the west. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 16(4): 357-373. DOI: 10.1080/14765284.2018.1521593.

Afrikanska Unionens Kommission. 2015. *Agenda 2063*.

African Charter of Human and People's Rights. 1981.

Alden, Chris. 2005. China in Africa. *Survival*. 47(3): 147-164. DOI: 10.1080/00396330500248086.

Alden, Chris; Van Staden, Cobus och Yu-Shan, Wu. 2018. In the Driver's Seat? African Agency and Chinese Power at FOCAC, The AU and the BRI. *SAIIA Occasional Paper 286*. South African Institute of International Affairs.

Alves, Ana Cristina. 2013. China's 'win-win' cooperation: Unpacking the impact of infrastructure-for-resources deals in Africa. *South African Journal of International Affairs*. 20(2): 207-226. DOI: 10.1080/10220461.2013.811337.

Asante, Richard. 2018. China and Africa Model of South-South Cooperation? *China Quarterly of International Strategic Studies*. 4(2): 259-279. DOI: 10.1142/S2377740018500124.

Asongu, Simplice A. och Aminkeng, Gilbert A.A.. 2013. The economic consequences of China-Africa relations: debunking myths in the debate. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 1(4): 261-277. DOI: 10.1080/14765284.2013.838384.

Bryman, Alan. 2016. *Social research methods*. 5. uppl. Oxford University Press.

Dunaway, Wilma A. och Clelland, Donald A.. 2017. Moving toward Theory for the 21 Century: The Centrality of Nonwestern Semiperipheries to World Ethnic/Racial Inequality. *Journal of World-Systems Research*. 23(2):399-464. DOI: 10.5195/JWSR.2017.598.

Fijałkowski, Łukasz. 2011. Chinas 'soft power' in Africa. *Journal of Contemporary African Studies*. 29(2): 223-232. DOI: 10.1080/02589001.2011.555197.

Gadzala, Aleksandra och Hanush, Marek. 2010. African perspectives on China-Africa: Gauging popular perceptions and their economic and political determinants. *Oxford Development Studies*. 40(4): 492-516. DOI: 10.1080/13600818.2012.728580.

Goldfrank, Walter L. 2000. Paradigm Regained? The Rules Of Wallerstein's World-System Method*. *Journal of World-Systems Research*. VI(2): 150-195.

Grell-Brisk, Marilyn. 2017. China and global economic stratification in an interdependent world. *Palgrave Communications*. DOI: 10.1057/palcomms.2017.87.

Halperin, Sandra och Heath, Oliver. 2017. Political Research: *Methods and Practical Skills*. 2. uppl. Oxford: Oxford University Press.

Hurley, John, Morris, Scott och Portelance, Gailyn. 2018. Examining the Debt Implications of the Belt and Road Initiative from a Policy Perspective. *CGD Policy Paper*. Washington DC: Center for Global Development.

Jeng, Amat. 2018. *2006-2016: The Gambia's Foreign Policy. The Gradual Shift Toward China and the Gulf*. Dalarna Universitet.

Keitta, Isatou. 2018. *People's Perception on Development. A case study on Chinese investment in Gunjur, Gambia*. Uppsala universitet.

Kolstad, I., och A. Wiig. 2011. "Better the Devil You Know? Chinese Foreign Direct Investment in Africa." *Journal of African Business*. 12(1): 31–50. DOI:10.1080/1536710X.2011.555259.

Large, Daniel. 2008. China & the Contradictions of 'Non-interference' in Sudan. *Review of African Political Economy*. 35(115): 93-106. DOI: 10.1080/03056240802011568.

Laurence Juma. 2013. *Human Rights and Conflict Transformation in Africa*. Cameroon: Langaa RPCIG.

Loomba, Ania. 2015. *Colonialism/Postcolonialism: the New Critical Idiom*. 3. Uppl. New York: Routledge.

Menell, Natasha. 2010. China and Africa: The New Neocolonialism? Helen Suzman Foundation.

Ofodile, Dr. Uche. 2009, Trade, Aid and Human Rights: China's Africa Policy in Perspective. *Journal of International Commercial Law and Technology*. 4(2):86-99.

Ribiero da Silva, Filipa. 2017. The Slave Trade and the Development of the Atlantic Africa Port System, 1400s–1800s. *The International Journal of Maritime History*. 29(1):138–154. DOI: 10.1177/0843871416679116.

Salik, Matthew. 2019. Trade and The Gambia: Summary Note by Matthew Salik. *Commonwealth Parliament Association UK*.

Wallerstein, Immanuel. 1974a. The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis. *Comparative Studies in Society and History*. 16(4): 387-415. Cambridge University Press.

Wallerstein, Immanuel. 1974b. Dependence in an Interdependent World: The Limited Possibilities of Transformation within the Capitalist World Economy. *African Studies Review*. 17(1):1-26. Cambridge University Press.

Wallerstein, Immanuel. 2015. Whose interests are served by the BRICS? I Bond, Patrik och Garcia, Ana (red.). *BRICS: An Anti-Capitalist Critique*. London: Pluto Press.

Wang, Fei-Ling och Elliot, Esi A.. 2014. China in Africa: presence, perceptions and prospects. *Journal of Contemporary China*. 23(90): 1012-1032. DOI: 10.1080/10670564.2014.898888.

Zhao, Suisheng. 2014. A Neo-Colonialist Predator or Development Partner? China's engagement and rebalance in Africa. *Journal of Contemporary China*. 23(90): 1033-1052. DOI: 10.1080/10670564.2014.898893.

9.2 Elektroniska källor

Afrikanska Unionen. 2020. *Africa - China: China-Africa Cooperation Forum (FOCAC)*. https://au.int/en/partnerships/africa_china (Hämtad 2020-02-23).

BBC News. 2017. *The Gambia 'missing millions' after Jammeh flies into exile*. BBC World Africa. 23 januari. <https://www.bbc.com/news/world-africa-38714007> (Hämtad 2020-03-29).

Blanchard, Ben. 2018. *Gambia president tells China previous Taiwan ties a 'huge mistake'*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-china-africa-gambia/gambia-president-tells-china-previous-taiwan-ties-a-huge-mistake-idUSKCN1LM1HV> (Hämtad 2020-04-01).

Calabrese, Linda. 2019. *Making the Belt and Road Initiative work for Africa*. Overseas Development Institute. <https://www.odi.org/blogs/10797-making-belt-and-road-initiative-work-africa> (Hämtad 2020-04-18).

Claudio-Quiroga, Gloria och Larrarte, Andoni Maiza. *How to avoid flawed minerals-for-infrastructure deals like DR Congo and China's Sicominex pact*. Quartz Africa.

<https://qz.com/africa/1586753/china-and-dr-congo-sicomines-cobalt-mine-deal-is-flawed/>
(Hämtad 2020-05-03).

Development Reimagined. 2019. *Counties Along The Belt and Road- What Does It All Mean?*
<https://developmentreimagined.com/2019/09/26/countries-along-the-belt-and-road-what-does-it-all-mean/> (Hämtad 2020-04-17).

Esbjörnsson, Erik. 2020. Miljoner masker från Ma ger möjlighet för Kina att visa mjuk makt i Afrika. *Dagens Nyheter*. 12 april.
<https://www.dn.se/ekonomi/miljoner-masker-fran-ma-ger-mojlighet-for-kina-att-visa-mjuk-makt-i-afrika/> (Hämtad 2020-04-13)

Farge, Emma. 2017. *China, France eye Gambian port upgrade to rival Dakar*. Reuters.
<https://www.reuters.com/article/us-gambia-economy/china-france-eye-gambian-port-upgrade-to-rival-dakar-idUSKBN19S1EO> (Hämtad 2020-03-20).

Förenta Nationerna. 2018. *In Beijing, UN chief urges win-win collaboration between China and Africa for 'the future we want'*. <https://news.un.org/en/story/2018/09/1018242> (Hämtad 2020-02-11).

Halsall, Paul. 1997. *Summary of Wallerstein on World System Theory Modern History Sourcebook*. <https://sourcebooks.fordham.edu/mod/modsbook.asp> (Hämtad 2020-04-10).

Human Rights Watch. 2020. *China: Covid-19 Discrimination Against Africans. Forced Quarantines, Evictions, Refused Services in Guangzhou*. Human Rights Watch.
<https://www.hrw.org/news/2020/05/05/china-covid-19-discrimination-against-africans> (Hämtad 2020-05-17).

Hunt, Louise. 2019. *Fishmeal Factories Threaten Food Security in The Gambia*. *China Dialogue Ocean*.
<https://chinadialogueocean.net/11980-fishmeal-factories-threaten-food-security-in-the-gambia/>
(Hämtad 2020-04-01).

Mr-fonden. 2020. *Afrikanska människorättssystemet*. Fonden för mänskliga rättigheter. <http://mrfonden.se/regionala-manniskorattssystem/det-afrikanska-manniskorattssystemet/> (Hämtad 2020-05-14).

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap. 2017. *Sudan och Sydsudan: Konflikten mellan Norr och Söder*. <https://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Sudan/Fordjupning/> (Hämtad 2020-04-17).

Nantulya, Paul. 2019. *Implications for Africa from China's One Belt One Road Strategy*. Africa Center for Strategic Studies. <https://africacenter.org/spotlight/implications-for-africa-china-one-belt-one-road-strategy/> (Hämtad 2020-04-17).

Pa Modou Badjie. 2020. Fishing in Gambia. [Video] https://www.youtube.com/watch?v=MJ87AY8_4-Q&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3evpXqP7em-L_9bR1wf8P4JXHie42BFugGeHGgKZZ_e42zmibn-oEq_kg (Hämtad 2020-01-17).

Smith, Elliot. 2020. Zambia's spiraling debt offers glimpse into the future of Chinese loan financing in Africa. CNBC. <https://www.cnbc.com/2020/01/14/zambias-spiraling-debt-and-the-future-of-chinese-loan-financing-in-africa.html> (Hämtad 2020-05-03).

South China Morning Post. 2019. 'China has a grand, strategic plan. We don't': How Djibouti Became a Microcosm of Beijing's Growing Foothold in Africa. *South China Morning Post*. <https://www.scmp.com/news/world/africa/article/3044010/china-has-grand-strategic-plan-we-dont-how-djibouti-becam> (Hämtad 2020-04-13).

Summers, Hannah. 2019. Chinese fishmeal plants leave fishermen in the Gambia all at sea. *The Guardian*. 20 mars. <https://www.theguardian.com/global-development/2019/mar/20/chinese-fishmeal-plants-leave-fishermen-gambia-all-at-sea> (Hämtad 2020-03-29).

U.S. Department of State. 2011. *Secretary Clinton Gives Interview on Zambian Current Affairs Show, "Africa 360"* [Video]. Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=qcMALeIrxv8> (Hämtad 2020-05-15).

Xinhua. 2019. President: Gambia strongly wants to advance China ties. *China Daily*. 6 januari. <https://www.chinadailyhk.com/articles/109/211/216/1546768769341.html> (Hämtad 2020-03-30).

9.3 Rapportör

Changing Markets Foundation. 2019. *Fishing for Catastrophe: How Global Aqua Supply Chains are Leading to the Destruction of Wild Fish Stocks and Depriving People of Food in India, Vietnam and The Gambia*. Changing Markets Foundation.

Hall, Samuel. 2018. *Mapping and Socio-Economic Profiling of Communities of Return in the Gambia (Synthesis Report)*. The Regional Office for West and Central Africa of the International Organization for Migration.